

BICOL

**Republika Kan Pilipinas
An Komisyon Konstitusyonal Kan 1986**

**An
Konstitusyon
Kan
Republika Kan Pilipinas**

Inadaptar Kan

KOMISYON KONSTITUSYONAL KAN 1986

**Sa Sentrong Gobyerno Nasyonal
Syudad Quezon, Pilipinas
sa ikakinseng aldaw kan Oktubre
Mil Nuwebe Sientos Otsenta'y Sais**

**AN
KONSTITUSYON
KAN
REPUBLIKA KAN PILIPINAS**

KAPINO'NAN

Kami, an soberanong syudadanong Pilipino, na minahagad nin tabang sa Kagurangan Diyos, tanganing maghimo nin sarong makahustisya asin makatawong sosyedad sagkod mag-establisar nin sarong Gobyerno na madara kan samong mga kamawotan asin aspirasyon, matawan nin kaginhawahan an kagabsan, maataman asin mapakarhay an patrimonyo, asin mapaseguro para sa satuya asin satong posteridad an mga biyaya kan independensya asin demokrasya sa irarom kan ley asin rehimen nin kahustuhan, hustisya, libertad, pagkamoot, igwaldad asin katoninongan, minapirma asin minapromulgar kaining Konstitusyon.

ARTIKULO I

TERITORYO NASYONAL

An teritoryo nasyonal sinasakop an arkipelagong Pilipinas, kairiba an gabos na isla asin kadagatan na yaon duman, asin gabos na iba pang teritoryo na nasa kapangyarihan o hurisdiksyon kan Pilipinas na kairiba an kadagaan, katubigan, sagkod kahiwasan sa kaitaasan, an dagat teritoryal, an kairaruman kan daga, an kagapuan kan mga isla, asin an iba pang lugar submarina kaini. An kadagatan na palibot, napatahaw, asin nagkokonektar sa mga isla kan arkipelago, maging ano man an kahiwasan asin mga sukol, iyo an nagpoporma sa irarom kan kadagatan kan Pilipinas.

ARTIKULO II

**DEKLARASYON KAN MGA PRINSIPYO
ASIN PALAKAW KAN ESTADO**

MGA PRINSIPYO

Seksyon 1. An Pilipinas sarong estadong demokratiko asin republikano. An soberanya nasa syudadano asin an gabos na awtoridad kan gobyerno naghahale sa sainda.

Sek. 2. Pinabayaan kan Pilipinas an gera bilang kasangkapan kan nasyonal na palakaw, akuon bilang parte kan ley kan nasyon itong mga prinsipyo kan ley internasyonal na minimidbid kan gabos asin minasund sa palakaw nin katoninongan, igwaldad, hustisya, libertad, kooperasyon, sagkod pakiki-oyon sa gabos na nasyon.

Sek. 3. An awtoridad kan sibilyan nakakahalangkaw sa militar sa gabos na panahon. An Puwersa Armada kan Pilipinas iyo an masurog kan mga tao asin kan Estado. An katuyuhan kaini iyo an maseguro an soberanya kan Estado asin an integridad kan teritoryo nasyonal.

Sek. 4. An primerong obligasyon kan Gobyerno iyo an pagsirbe asin pagprotehir kan mga syudadano. Puwedeng apodon kan gobyerno an mga tawo tanging magdepende sa Estado, asin sa pag-otob kaito, an gabos na syudadano puwedeng pagbotan na magtao nin serbisyong personal, militar o sibil, sa irarom kan mga kondisyon na itatao kan ley.

Sek. 5. Kaipuhan sundon kan Estado an pagpapadanay sa katoninongan asin kaaregluhan, an pangangataman sa buhay, libertad asin rugaring, sagkod an pagtabang sa karahayan kan gabos tanging makamit kan gabos na tawo an mga biyaya kan demokrasya.

Sek. 6. Dai kaipuhan suwayon an pagiging separado kan Simbahan asin kan Estado.

Sek. 7. Kaipuhan sundon kan Estado an sarong libreng palakaw sa luwas. Sa mga pakiki-oyon kaini sa ibang mga estado, kaipuhan enot na konsideraron an lubos na kapangyarihan pang-nasyon, integridad na teritoryal, kapaka'nan kan nasyon, asin an poder sa sadiring pagdesisyon.

Sek. 8. Inaako asin sinusunod kan Pilipinas, na oyon sa kapaka'nan kan nasyon, an palakaw na libre, kontra sa pagkakaigwa nin mga armas nuklear sa teritoryo kaini.

Sek. 9. Kaipuhan manteneron kan Estado an matanos asin dinamikong kaaregluhan sa sosyedad na sisiguro sa prosperidad asin independensya kan nasyon asin ilibre ang mga tawo sa kahidupan sa paagi nin mga palakaw na nagtatao nin tamang serbisyo sosyal, namamantener nin lubos na empleo, pinapaitaas an susundon kan pagkabuhay asin kan lalong marhay na klase nin buhay para sa gabos.

Sek. 10. Kaipuhan manteneron kan Estado an hustisya sosyal sa gabos na parte kan kaoswagan kan nasyon.

Sek. 11. Tinatawan nin importansya kan Estado an dignidad kan kada tawo asin ginagarantyanan an lubos na paggalang sa mga poder kan tawo.

Sek. 12. Minimidbid kan Estado an kabanalan kan buhay kan pamilya asin kaipuhan atamanon asin pakusugon an pamilya bilang sarong sandalan na institusyon na pan-sosyedad. Kaipuhan kaini atamanon pareho an buhay kan ina asin an buhay kan aki sa laog kan tulak magpoon sa pangidam. An totoo asin enot na karapatan asin obligasyon kan mga magurang sa pagpapamidbid sa mga kaakian para sa karahayan sibiko asin kaoswagan kan karakter na moral kaipuhan magkamit nin pagtabang kan gobyerno.

Sek. 13. Minimidbid kan Estado an pinaka-importanteng obligasyon kan kaakian para sa pagpormar kan nasyon asin kaipuhan pakusugon asin atamanon an saindang karahayang pisikal, moral, espiritwal, intelektwal, asin sosyal. Kaipuhan kaining itanom sa isip kan kaakian an pagka-syudadano, nasyonalismo asin pakusugon an pagsali ninda sa mga trabahong pang nasyon asin sibiko.

Sek. 14. Inimidbid kan Estado an obligasyon kan kababaihan sa pagpormar kan nasyon asin kaipuhan siguruhon an igwaldad kan kababaihan asin kalalakihan.

Sek. 15. Kaipuhan manteneron asin atamanon kan Estado an poder sa salud kan mga syudadano, isaisip an pag-aram sa saindang salud.

Sek. 16. Kaipuhan atamanon asin ipagpadagos kan Estado an diretso kan mga tawo sa pantay asin marhay na ekolohya segun sa hinuyuhoy asin ugma kan panahon.

Sek. 17. Kaipuhan magtao nin prayoridad an Estado sa Edukasyon, syensya asin teknolohya, mga artes, kultura asin isport tangananing maparambong an pagka-syudadano asin nasyonalismo, mapadali an kaoswagan kan sosyedad, asin mamantener an biyong paglibre asin pa-oswag kan tawo.

Sek. 18. Pinatotoohan kan Estado na an trabaho sarong primerang pwersa sa ikakabuhay kan sosyedad. Kaipuhan kaining magtao nin proteksyon sa mga trabahador, asin manteneron an saindang karahayan.

Sek. 19. Kaipuhan magpormar an Estado nin ekonomya nasyonal

na nakakatindog sa sadiri asin independyente na epektibong nagkontrol sa mga Pilipino.

Sek. 20. Minimidbid kan Estado an napaka-importanteng katongdan kan pribadong sektor, pinakukusog an pribadong negosyo, asin nagtatao nin mga insentibo sa kinakaipuhan na pangangapital.

Sek. 21. Kaipuhan manteneron kan Estado an komprehensibong pagpapaoswag kan nasyon asin repormang agraryan.

Sek. 22. Minimidbid asin minamantener kan Estado an mga diretso kan mga natural na komunidad sa laog kan plano kan nasyonal na pagkakararo asin pag-oswag.

Sek. 23. Kaipuhan pakusugon kan Estado an mga organisasyon na bagong panggobyerno, nasa komunidad, o sektoral na organisasyon na nagmamantener kan ikarahay kan nasyon.

Sek. 24. Minimidbid kan Estado an napakaimportanteng katongdan kan komunikasyon asin impormasyon sa pagpapaoswag kan nasyon.

Sek. 25. Kaipuhan siguraduhon kan Estado an awtonomya kan mga lokal na gobyerno.

Sek. 26. Kaipuhan siguruhon kan Estado an pantay na pagtao nin mga oportunidad para sa serbisyo publiko, asin ipinangangalad sa mga dinastyang politikal segun sa pwedeng sabihon kan ley.

Sek. 27. Kaipuhan na manteneron kan Estado an pagiging sincero asin an integridad sa serbisyo publiko asin gumibo nin positibo asin epektibong mga paagi kontra sa graft and corruption.

Sek. 28. Susog sa rasonableng mga kondisyon na itinatao kan ley, inaako asin ipinapasunod kan Estado an palakaw na biyong pagbuyagyag kan gabos na mga transaksyon kaini na nakakagan kan interes publiko.

ARTIKULO III

TINIPON NA MGA DIRETSO

Seksyon 1. Daing tawo an kaipuhan halean nin buhay, libertad,

o sadiri na bako sa paagi kan ley o kaipuhan halean nin parehong proteksyon kan ley.

Sek. 2. An direktso kan syudadano na magkaigwa nin seguridad sa saindang pagkatawo, pagrugaring, papeles, asin gamit kontra sa bakong rasonableng pagrerekisa asin pagkumpiskar sa anumang katuyuhan dai pwedeng kontrahon, asin dai kaipuhan magpirma nin warrant sa pagrekisa o mandamyento de aresto apuwersa kun igwa nin malinaw na dahelan na personal na pagdedesisyunan kan hwes matapos maimbestigaran an nagdemanda asin an mga testigong iaatubang niya sa irarom kan panunumpa o apirmasyon, asin an partikular na sinasabi an lugar na rerekisahon, asin an mga tawong dadakupon o mga bagay na kukumpiskaron.

Sek. 3.(1) Dai kaipuhan kontrahon an pagiging sekreto kan komunikasyon asin korespondensya apuwersa sa legal na orden kan korte, o kun hinahagad an seguridad o orden kan nasyon segun sa itinatao kan ley.

(2) Dai kaipuhan akoon para sa anuman na katuyuhan sa arinman na paagi sa pagbibista an anuman na ebidensya na nakua na kontra kaini o sa sinusundan na seksyon.

Sek. 4. Daing ley na ipapasar na mapugol sa libreng pagtaram sa pagpapahayag o sa pamahayagan, o sa direktso kan syudadano sa matoninong na pagtiripon asin magpetisyon sa gobyerno para mare-solberan an saindang mga agrangay.

Sek. 5. Daing ley na gigibuhon na matugot sa pagpundar nin relihyon, nagpupugol nin libreng paggamit kaini. Kaipuhan na tugutan naggad an libreng paggamit asin pagsamba na dai nin diskriminasyon o preperensya. Dai kaipuhan an iksamen na panrelihyon sa paggamit kan mga diretsong sibil o pulitikal.

Sek. 6. Dai kaipuhan pugulon an libertad sa pag-estar asin an pag-balyo kan estaran na sakop kan mga itinao kan ley apwersa sa legal na orden kan korte. O dai pwedeng pugulon an direktso sa pagbibiyaha apwersa kun sa karahayan kan seguridad kan nasyon, kaligtasan kan publiko, o salud kan publiko, na pwedeng itao kan ley.

Sek. 7. An direktso kan syudadano sa impormasyon manungod sa publiko kaipuhan midbiron. An pag-aram sa mga opisyal na rekord, asin mga dokumento, asin mga papeles manungod sa mga opisyal na gibo, transaksyon o desisyon pati na an mga datos sa pag-imbestigar

kan gobyerno na pinagbabasehan kan reglamento sa pagpapaoswag kaipuhan itao sa syudadano, segun sa mga limitasyon na pwedeng itao kan ley.

Sek. 8. An diretso kan mga tawo, kairiba an mga publiko asin pribadong sektor, na magpormar nin mga unyon, asosasyon, o sosyedad para sa mga katuyuhan na bakong kontra sa ley dai kaipuhan olangon.

Sek. 9. An pribadong propyedad dai kaipuhan kwaon para sa pampublikong gamit na dai nin hustong kompensasyon.

Sek. 10. Daing ley na ipapasar na makakaraot sa obligasyon kan mga kontrata.

Sek. 11. Dai pwedeng sayumahan an siisay man na tawo na libreng dumulok sa mga korte asin sa mga grupong pangkorte asin sa hustong tabang na pang ley dahelan sa kapobrehan.

Sek. 12(1) An siisay man tawo na iniimbestigahan dahelan sa pagkakasala kaipuhan magkaigwa nin diretso na mapatalastasan kan saiyang poder na magkaalo asin magkaigwa nin abogadong igwa nin tamang kakayahan na saiyang pinili. Kun dai kaya kan tawo an serbisyo kan sarong abogado, dapat na tawan siya nin saro. Dai pwedeng isibog an mga diretso apwera kun nakasurat asin sa atubangan kan abogado.

(2) Dai siya kaipuhan gamitan nin sobrang pagpapahidap, pwersa, pagkulong, pagpapaandam, pagpatakot, o ano pa mang paagi sa maraot sa libreng pagdesisy n kontra sa saiya.

(3) Dai kaipuhan na akuon na ebidensya kontra sa saiya an anuman na pagtaram o pag-ako na nakua na kontra sa seksyon na ini o sa sinusundan na seksyon.

(4) Kaipuhan na magtao an ley nin mga kapadusahan na penal o sibil sa mga pagkontra sa seksyon na ini asin an pagtao nin danyos perhwisyo asin rehabilitasyon sa mga biktima kan sobrang pagpapahidap o kapareho kan mga nakaugalean, asin sa saindang mga pamilya.

Sek. 13. An gabos na mga tawo, apwera kan mga naakusar sa mga pagkontra na pinapadusahan nin reclusion perpetua kun makusog an ebidensya nin pagkakasala, antes desisyunan kaipuhan mapyansa-

han kan tamang pyador, o pwedeng paluwason sa kapangyarihan kan pagsimbag segun sa itatao kan ley. Dai dapat na olangon an diretso sa pyansa maski na suspendido an pribilehyo kan writ of habeas corpus. Dai kaipuhan an sobrang pyansa.

Sek. 14.(1)Daing tawo na kaipuhan kwaon magsimbag sa salang kriminal na bako sa paagi kan ley.

(2) Sa gabos na imbestigasyon na kriminal an akusado presumidong inosente sagkod na maaprobaran kun nagkasala man, asin kaipuhan magkaigwa nin diretso na makapagrason para sa saiya asin para sa abugado, maimpormaran kan klase asin dahelan kan akusasyon na kontra sa saiya, magkaigwa nin masigkat, daing-inaapiluhan, asin hayag na bista, makahampang an mga testigo asin pwersahan na paagi tanganing mapaghampang an mga testigo asin mapaluwas an mga ebidensya para sa saiyang karahayan. Siring man, pakatapos mabasa an akusasyon, pwedeng ipadagos an bista maski dai an akusado sa kondisyon na siya talagang naabisuhan asin an dai niya paghampang bako iyo an rason.

Sek. 15. Dai kaipuhan suspindihon an pribilehyo kan writ of habeas corpus, apwera kun sa mga pangyayari na igwa ni sinalakay, o rebelyon, kun kinakaipuhan an seguridad kan banwa.

Sek. 16. Kaipuhan magkaigwa an gabos na tawo nin diretso sa madaling pagresolber kan saindang kaso sa atubangan kan gabos na grupong hudisyal, quasi-hudisyal asin administratibo.

Sek. 17. Daing tawo na kaipuhan piriton na tumestigo kontra sa saiyang sadiri.

Sek. 18.(1)Dai kaipuhan deteniron an siisay man na tawo dahelan sa saiyang mga pulitikal na pagtubod asin kamawotan.

(2) Dai kaipuhan palatawon an anuman na klase nin pirit na serbisyo, apuwera kun padusang itinao kan sentensya nin pagkakasala.

Sek. 19.(1)Dai kaipuhan hagadon an sobrang multa, o itao an magabat, tampalasan o bakong makatawong padusa. O an padusang pagkagadan, apuwera kun magtao an Kongreso nin padusang kagadanan sa mga dahelan na manungod sa maraot na krimen. Kaipuhan ibaba sa reclusion perpetua an naitaong padusang kagadanan.

(2) Kaipuhan tawan nin dapat na ley na pagpapahidap na

pisikal, sikolohikal o maraot na pagpapadusa sa kiisay man na preso o detenido o an paggamit nin mga substandard o bakong tamang pasilidad na penal na bakong makatawo.

Sek. 20. Daing tawo an kaipuhan prisuhon dahelan sa pagkakautang o dai pagbayad nin sedula.

Sek. 21. Daing tawo an kaipuhan tawan nin dobleng padusa sa parehong kasalan. Kun an sarong gibo pinadusahan kan ley asin kan ordinansa an pagkakundenar o pagkalibre sa irarom kan arin man kaini magiging kaolongan nin pagtao nin ibang demanda sa parehong kasalan.

Sek. 22. Dai nin ex post facto ley o bill of attainder an kaipuhan na ipasar.

ARTIKULO IV

PAGKASYUDADANO

Seksyon 1. An mga minasunod iyo an mga syudadano kan Pilipinas:

- (1) Itong mga syudadano kan Pilipinas kan imukna an Konstitusyon na ini;
- (2) Itong an mga ama asin ina syudadano kan Pilipinas;
- (3) Itong namundag antes kan Enero 17, 1973. Filipino an ina, na pinili an maging syudadanong Filipino pag-abot sa mayoridad na edad; asin
- (4) Itong mga naging naturalisado segun sa ley.

Sek. 2. An sarong tubong-aking syudadano iyo itong syudadano kan Pilipinas poon sa pagkaaki na dai na kaipuhan gumibo nin anuman na palakaw para makua o maging tunay an saiyang pagkasyudadanong Filipino. Itong pumili kan pagkasyudadanong Filipino segun sa parapo iisipon na naturalisadong syudadano.

Sek. 3. An pagkasyudadanong Filipino pwedeng mawara o makua giraray segun sa paagi nin ley.

Sek. 4. An mga syudadano kan Pilipinas na maagom nin estranghero mareretener an saindang pagkasyudadanong Filipino, apwera kun sa saindang kagustuhan o pagkukulang sinda minimidbid, sa irarom kan ley, na matalikod sa saindang pagkasyudadano.

(3), Seksyon 1 kaina,

Sek. 5. An dwang pagka-udok kan mga syudadano kontra sa interes nasyonal asin kaipuhan tawan nin dapat kan ley.

ARTICULO V

PAGBOTO

Seksyon 1. An pagboto kaipuhan gibuhon kan gabos na syudadano kan Pilipinas na bakong diskwalipikado kan ley, na disiotso anyos an edad, asin naka-estar sa Pilipinas sa laog nin sarong taon man lamang, asin sa lugar na duman sinda nagpaplanong bumoto sa laog nin anom na bulan man lamang antes mag-eleksyon. Dai kinakaipuhan iobligar na tataong magbasa asin magsurat, igwa nin sadiri, o iba pang importanteng kaipuhan sa pag-ehersisyo nin pagboto.

Sek. 2. An Kongreso kaipuhan magtao nin sistema para sa katuyuhan na maseguro an pagiging sekreto asin sagrado kan balota pati na an sistema nin pagboto kan mga dai kwalipikadong Pilipino na nasa ibang nasyon.

An Kongreso magibo man nin sarong prosidimyento para sa mga baldado asin mga mangmang na bumoto na dai nin tabang kan ibang tawo. Sagkod na umabot an siring na panahon, sinda tutugutan na bumoto segun sa mga iksisting ley asin siring na mga reglamento na ipopromulgar kan Konstitusyon sa Eleksyon tangananing maprotektahan an pagka-sagrado kan balota.

ARTIKULO VI

DEPARTAMENTO LEHISLATIBO

Seksyon 1. An poder lehistalibo kaipuhan itao sa Kongreso kan Pilipinas na kompwesto nin Senado asin Camara de Representante, apwera sa hiwas na reneserba kan mga tawo kan probisyon sa inisyatibo asin reperendum.

Sek. 2. An Senado kaipuhan kompwesto nin beinte kwatrong Senador na kaipuhan elehiron sa kagabsan kan mga kwalipikadong botante kan Pilipinas, segun sa pwedeng itao kan ley.

Sek. 3. Daing tawo na pwedeng maging Senador apwera kun siya tubong-aking syudadano kan Pilipinas, asin, sa aldaw kan eleksyon, siya may edad na treinta'y-singko anyos, nakakabasa asin nakakasurat, sarong rehistradong botante, asin residente kan Pilipinas sa laog nin panahon na dai kukulangon sa dwang taon antes umabot an eleksyon.

Sek. 4. An termino kan opisina kan mga Senador kaipuhan anom na taon asin mapoon, apwera kun igwa nin ibang itinatao an ley, sa odto kan ika-treintang aldaw nin Hunyo na minasunod sa aldaw kan pagkaka-elehir sa sainda.

Dai nin Senador na masirbe nin sobra sa dwang sunud-sunod na termino. An boluntaryong pagtalikod sa katongdan sa ano mang haba nin panahon dai kaipuhan konsideraron bilang kaolongan sa pagpapadagos kan saiyang serbisyo para sa biyong panahon kan panongndan na ipinag-elehir sa saiya.

Sek. 5(1) An Camara de Representante kaipuhan kompwesto nin dai masobra sa dos syentos singkwentang myembro, apwera kun igwa nin ibang itinatao an ley, na kaipuhan iboto hale sa mga lehislatabong distrito na binaranga sa mga probinsya, syudad, asin an Metropolitan Manila Area segun sa bilang kan saindang mga nag-eestar, asin base sa magkakapareho asin maoswag na pagdakol, asin itong segun sa itinatao kan ley kaipuhan elegiron sa paagi nin sistemang partidong-listahan kan rehistradong mga partido o organisasyon nasyonal, rehyonal asin sektoral.

(2) An mga representante kan partidong-listahan kaipuhan kompwesto nin beinte porsyento kan bilog na bilang kan mga representante kaibahan itong nasa partidong-listahan. Sa laog nin tolong sunud-sunod na termino pakatapos an ratipikasyon kan Konstitusyon na ini, kabanga kan mga pwestong andam sa mga representante kan partidong-listahan kaipuhan na kagan, segun sa probisyon kan ley, sa paagi nin pagpili o eleksyon hale sa trabaho, paraoma, pobreng tagasyudad, mga natural na komunidad kultural, kababaihan, mga aki asin an iba pang mga sektor na pwedeng itao kan ley, apwera kan relihyosong sektor.

(3) An kada lehislatabong distrito kaipuhan kompwesto kun pwede, kan teritoryong magkataraning, biyo asin hararani. An kada syudad na an populasyon dos syentos singkwenta mil man lamang, o an kada probinsya, kaipuhan magkaigwa nin saro man lamang na representante.

(4) Sa laog nin tolong taon kasunod an resulta kan kada census, an Kongreso kaipuhan magibo nin binaranga sa mga lehislatabong distrito base sa sinusunod na paagi na itinatao sa seksyon na ini.

Sek. 6. Daing tawo an magiging Myembro kan Camara de Repe-

sentante apwera kun siya tubong-aking syudadano kan Pilipinas asin, sa aldaw kan eleksyon, may beinte-singko anyos man lamang an edad, nakakabasa asin nakakasurat, asin, apwera kan mga representante kan partidong-listahan, sarong rehistradong botante sa distrito na kaipuhan iboto siya, asin naka-estar na duman sa laog kan panahon na dai makulang sa sarong taon antes kan aldaw kan eleksyon.

Sek. 7. An mga Myembro kan Camara de Representante kaipuhan elehiron sa laog nin tolong taon na mapoon, apwera kun igwang ibang itinatao an ley, sa udto kan ika-treintang aldaw nin Hunyo na minasunod sa pagkaka-elehir sa sinda.

Daing Myembro kan Camara de Representante an masirbe nin sobra sa tolong sunud-sunod na termino. An boluntaryong pagtalikod sa katongdan sa anuman haloy na panahon dai pwedeng konsideraron bilang pagkaolang sa pagpapadagos kan saiyang serbisyo para sa biyong termino kan pagka-elehir sa saiya.

Sek. 8. Apwera kun igwa nin ibang probisyon kan ley, an regular na eleksyon kan mga Senador asin mga Myembro kan Camara de Representante dapat gibuhon sa ikadwang Lunes kan Mayo.

Sek. 9. Kun magkabakante sa Senado o sa Camara de Representante, pwedeng umapod nin espesyal na eleksyon tanaganing kagan an siring na bakanteng pwesto sa paagi na iatatao kan ley, pero an Senador o Myembro kan Camara de Representante na maelehir sa siring na paagi masirbe lamang sa dai natapos na termino.

Sek. 10. An mga sweldo kan mga Senador asin mga Myembro kan Camara de Representante kaipuhan determinaran kan ley. Dai nin dagdag sa nasambit na kompensasyon an magiging epektibo sagkod na dai natapos an biyong panahon nin panonongdan kan gabos na mga Myembro kan Senado asin kan Camara de Representante na nagpapatotoo sa siring na dagdag.

Sek. 11. An sarong Senador o Myembro kan Camara de Representante kaipuhan, sa gabos na mga pagkontra na igwa nin padusang pagkapreso na dai masobra sa anom na taon, kaipuhan igwa nin pribilehyo sa pag-arestar myentras na igwang sensyon an Kongreso. Daing myembro an hahapoton o masimbag sa arin man na ibang lugar dahelan sa anuman na diskurso o debate na sinda an naggibo.

Sek. 12. An gabos na mga Myembro kan Senado asin kan Camara de Representante, sa oras na magkapot nin katongdan, kaipuhan

gumibo nin pagbuyagyag kan saindang interes na pangkwarta o negosyo. Kaipuhan ipaaram ninda sa nanonongdan na Kamara an pwedeng magprogresong kontrang interes sa pag-aatubang nin sarong proponidong lehislasyon na sinda an may gibo.

Sek. 13. Daing Senador o Myembro kan Camara de Representante an pwedeng magkapot nin iba pang katongdan o empleo sa gobyerno, o anumang parte, sanga, o instrumentalidad kaini kairiba an mga korporasyon na sadiri o kontrolado kan gobyerno o mga subsidiyari kaito, na dai minahale sa saiyang katongdan. Kaipuhan na dai man siya manombraran sa anuman na opisina na minukna o nadagdagan an sweldo sa laog kan termino nin pagsirbe na pinag-eleiran sa saiya.

Sek. 14. Daing Senador o Myembro kan Camara de Representante an personal na umatubang bilang abugado sa arin man na korte nin hustisya o sa mga korteng pang-eleksyon; o quasi-hudisyal asin iba pang grupong administratibo. Dai man siya kaipuhan maging interesado sa kwarta, direktamente o indirektamente sa anuman na kontrata sa, o anuman na prangkisa o espesyal na pribilehyo na itinao kan Gobyerno, o kan arin man na parte, sanga o instrumentalidad kaini, sa laog kan itinaong panahon kan saiyang panonongdan. Dai siya kaipuhan makiaram sa anuman na bagay na pwede niyang mapagkwartahan sa arin man na opisina kan Gobyerno o bagay na pwede siyang apodon tangananing magdesisyon dahelan kan saiyang katongdan.

Sek. 15. An Kongreso kaipuhan mapoon nin sesyon sarong beses sa sarong taon sa ikapat na Lunes kan Hulyo manungod sa regular na sesyon kaini, apwera kun igwa nin iba pang petsang itao an ley, asin kaipuhan magpadagos kan sesyon para sa siring na bilang nin aldaw na pwede kaining itao sagkod sa treintang aldaw antes magpoon an masunod na regular na sesyon kaini, dai kaibahan an Sabado, mga Domingo asin mga pyesta opisyal. An Presidente pwedeng magapod nin espesyal na sesyon anumang oras.

Sek. 16(1) An Senado maelehir kan Presidente kaini asin Ispiker kan Camara de Representante, sa paagi nin mayoryang boto kan gabos na myembro kaini.

An kada Camara mapili kan siring na iba pang opisyaales kun kina-kaipuhan.

(2) An mayorya kan kada Camara kaipuhan igwa nin korum tangananing maotob an trabaho, pero an mas sadit na bilang pwedeng

magmiting sa aroaldaw asin pwedeng obligaron an pagatender kan awsenteng mga Myembro sa siring na paagi, asin sa irarom kan siring na mga penalidad, na pwedeng itao kan Kamarang ito.

(3) An kada Camara pwedeng magdeterminar kan mga reglamento kan trabaho kaini, magpadusa sa mga Myembro kaini dahelan sa maraot na ugali asin, sa pag-oyon kan dos-tersyo kan gabos na Myembro kaini, masuspendi o mahale kan sarong Myembro. An padusang suspensyon, kun itinao, dai kaipuhan masobra sa sisentang aldaw.

(4) An kada Camara kaipuhan masaray ni sarong Journal kan mga trabaho kaini, asin sa pana-panahon mapublikar kan siring, apwera sa mga parte na sa desisyon kaini pwedeng makaapekto sa seguridad nasyonal; asin sa mga "Iyo" o mga "Dai" sa anuman na problema kaipuhan isurat sa Journal, sa kahagadan kan un-kinto kan mga Myembrong presente.

An kada Camara kaipuhan masaray man nin sarong Rekord kan mga ginibo kaini.

(5) An arinman sa dwang Camara sa panahon kan sesyon kan Kongreso, dai kaipuhan magtindog na sobra sa tolong aldaw, o magbalyo sa arin man na lugar na iba sa tunay na sesyonan kan dwang Camara, na bakong oyon an dwa.

Sek. 17. An Senado asin an Camara de Representante kaipuhan magkaigwa kan sadiring Korteng Pang-Eleksyon na magiging solong hwes sa gabos na pag-ororon manungod sa eleksyon, mga pahayag sa eleksyon, asin mga kwalipikasyon kan saindang mga Myembro. An kada korteng pang-eleksyon kaipuhan kompwesto nin siyam na myembro na an tolo kaini kaipuhan na mga Mahistrado kan Korte Suprema na idesignar kan Hepeng Mahistrado, asin an natatadang anom kaipuhan na mga Myembro kan Senado o kan Camara de Representante, arog kan dapat, na pipilion segun sa proporsyunadong representasyon hale sa mga partidong politikal asin sa mga partido o mga organisasyon na narehistro sa irarom kan sistemang partidong-listahan kaini. An halangkaw na Mahistrado sa Korteng Pang-eleksyon kaipuhan iyo an Tagapamayo (Chairman).

Sek. 18. Kaipuhan magkaigwa nin Komisyon sa Pagnombrar na kompwesto kan Presidente kan Senado, bilang ex-officio Tagapamayo, doseng Senador, asin doseng Myembro kan Camara de Representante,

na elegido kan kada Camara segun sa proporsyunadong representasyon hale sa sistemang partidong-listahan na nererepresentaran duman. An Tagapamayo kan Komisyon dai kaipuhan magboto, apwera sa kasong patas. An Komisyon kaipuhan magdesisyon kan gabos na nombramyento na isinunitir digdi sa laog nin treintang aldaw kan sesyon kan Kongreso magpoon na isunitir ini. An Komisyon kaipuhan pumirma sa desisyon sa paagi nin mayoryang boto kan gabos na mga Myembro.

Sek. 19. An mga Korteng Pang-eleksyon asin mga Komisyon sa Pagnombrar kaipuhan mabiyo sa laog nin treintang aldaw matapos na mapundar an Senado asin an Camara de Representante sa pagkaka-elehir kan Presidente kan Senado asin kan Ispiker. An Komisyon sa Nombramyento matiripon sana kun an Kongreso igwa nin sesyon, sa pag-apod kan Tagapamayo kaini o sa mayorya kan gabos na Myembro, tangingan gibuhon an mga kapangyarihan asin katongdan na itinatao digdi.

Sek. 20. An mga rekord asin libro de kwenta kan Kongreso kaipuhan preserbaron asin bukas sa publiko segun sa ley, asin an siring na mga libro kaipuhan maawdit kan Komisyon sa Awdit na mapublikar taun-taon kan sinaru-sarong listahan nin mga kantidad na ibinayad sa asin mga ginastos kan kada Myembro.

Sek. 21. An Senado o an Camara de Representante o arin man kan saindang mga nanunungod na komite pwedeng gumibo nin pag-iinvestigar bilang tabang sa pagsasa-ley segun sa reglamento kan paagi. Kaipuhan respetuhon an diretso kan mga tawo na minaatubang sa o apektado kan siring na pag-iinvestigar.

Sek. 22. An mga pamayo kan departamento pwedeng sa sadiri nindang inisyatibo, sa pagtugot kan Presidente, o sa kahagadan kan arin man sa dwang Camara, arog kan kaipuhan itao kan mga reglamento kan kada Camara, pwedeng umatubang asin dangogon kan siring na Camara manungod sa anumang bagay sa saindang departamento. An mga nakasurat na kahaputan kaipuhan isunitir sa Presidente kan Senado o Ispiker kan Camara de Representante tolong aldaw antes kan pag-atubang niya. Kun kaipuhan sa seguridad kan Estado o an interes publiko asin ini ipahahayag na nakasurat kan Presidente, an pag-atubang kaipuhan gibuhon sa sarong ehekutibong sesyon.

Sek. 23(1) An Kongreso, sa paagi nin dos-tersyong boto kan

dwang Camara na magkairibang nagtiripon sa sesyon, sa separadong pagboto, igwang solong poder na magdeklara kan paglataw kan kamug-takan kan gera.

(2) Sa panahon nin gera o iba pang emerhensya kan nasyon, an Kongreso pwede, sa paagi kan ley, mag-awtorisar sa Presidente, sa limitadong panahon asin segun sa siring na mga pagbabawal na pwede kaining itao, na gumamit kan mga poder na kinakaipuhan asin tama tanganing magibo an idenaklarang prinsipyo nasyonal. Apwera kun bawion nin mas atab sa paagi nin resolusyon kan Kongreso, an siring na mga poder mawawara sa masunod na sesyon.

Sek. 24. An gabos na apropryasyon, rentas o taripa, mga ley na nagdadagdag kan utang kan publiko, mga ley na igwang epektong lokal, asin mga pribadong ley kaipuhan gumikan sana sa Camara de Representante, pero an Senado pwedeng magsuhestyon o omoyon sa mga enmyenda.

Sek. 25(1) An Kongreso pwedeng dai magdagdag sa apropryasyon na irenekomendar kan Presidente para sa pagpapalakaw kan Gobyerno arog kan sinasambit sa badyet. An porma, napapalaman asin klase nin preparasyon kan badyet kaipuhan itao kan ley.

(2) Daing probisyon o pagsasa-ley an makakaag sa ley kan apropryasyon para sa gabos apwera kun ini manungod sa sarong partikular na apropryasyon duman. An anuman na siring na probisyon o pagsasa-ley kaipuhan limitado sa pagpapalakaw kaini sa apropryasyon na igwa nin relasyon digdi.

(3) An prosidimyento sa pag-aprobar ni apropryasyon para sa Kongreso kaipuhan sumunod nin matanos sa probsidimyento sa pag-aprobar kan mga apropryasyon para sa ibang mga departamento asin ahensya.

(4) An sarong espesyal na paagi sa ley kan apropryasyon kaipuhan itukdo an obhetong nanunungdan kaini, asin kaipuhan suportahan nin mga pondong aktwal na gagamiton na sertipikado kan Tesorero Nasyonal, o titipunon sa paagi kan nanunungod na rentas na napapalaman duman.

(5) Daing ley na ipapasar na minaawtorisar nin anuman na pagbalyo nin mga apropryasyon; siring man, an Presidente, an Presidente kan Senado, an Ispiker kan Camara de Representante, an Hepeng Mahistrado kan Korte Suprema, asin an mga pamayo kan

mga Komisyon Konstitusyunal pwedeng tawan nin awtorisasyon sa paagi kan ley na dagdagan an arin man na aytem sa ley kan apropryasyon sa gagastuson kan saindang mga opisina hale sa dai nagastos sa ibang mga aytem kan saindang apropryasyon.

(6) An mga pondong diskresyonaryo na itinagama para sa partikular na mga opisyal kaipuhan na ibayad sana sa mga katuyuhan kan banwa na patotoohan kan dapat na botser asin sakop kan mga ootobon na pwedeng itao kan ley.

(7) Kun sa katapusan kan arinman na taong piskal, an Kongreso dai nakapagpasar kan proponidong ley sa apropryasyon para sa masunod na taon, an ley sa apropryasyon para sa nakalihis na taon kaipuhan isipon na napatotoohan giraray asin kaipuhan nagpadagos na ootobon asin epektibo sagkod na an ley sa apropryasyon heneral maipasar kan Kongreso.

Sek. 26(1) An kada ley na ipinasar kan Kongreso sakop an sarong tema sana na kaipuhan na nasa titulo kaini.

(2) Daing propinidong ley na ipinasar kan arinman sa dwang Kamara an kaipuhan maging ley apwera kun ini pinatotoohan sa tolong pagbasa sa separadong aldaw, asin an mga kopyang naka-imprenta kaini sa huring porma naidistribwer na sa mga Myembro kaini tolong aldaw antes mapasar, apwera kun an Presidente magsertipikar sa pangangaipo kan pagmamadali sa pagsasa-ley kaini tanging masimbag an sarong kalamidad o emerhensya kan banwa. Sa huring pagbasa kan sarong proponidong ley, dai kaipuhan tugutan an anuman na inmyenda digdi, asin an pagboboto manungod digdi gigibuhon tolos pakalihis kaini, asin isusurat sa Journal an mga lyo asin "Dai"

Sek. 27(1) An kada proponidong ley na naipasar kan Kongreso kaipuhan na ipresentar sa Presidente antes maging ley. Kaipuhan na pirmahan niya ini kun omooyon siya, kun dai, kaipuhan niyang betohan asin ibwelta na kairiba an mga protesta sa Camara na hinalean kaini, na kaipuhan maglaog nin mga protesta sa kabyuan na Journal kaini asin ipagpadagos an pagkonsiderar kaini. Kun, pagkalihis kan siring na rekonsiderasyon, dos-tersyo kan gabos na Myembro kan siring na Camara omoyon na magpasar kan proponidong ley, ini ipapadara, kairiba an mga protesta, sa ibong pang Camara na matao man kan siring na rekonsiderasyon, asin kun maaprobaran kan dos-tersyo kan gabos na mga meymbro kan Camara, ini magiging ley.

Sa gabos na siring na kaso, an mga boto kan kada Camara kaipuhan determinaran nin "Iyo" o "Dai", asin an mga ngaran kan mga Myembrong minaboto na oyon o kontra kaipuhan isurat sa Journal. Ipa-paisi kan Presidente an saiyang pagbeto kan arinman na proponidong ley sa Camara kun saen gikan ini sa laog nin treintang aldaw matapos an petsa nin pagkaresibe; kaini asin kun dai, ini magiging ley na garo niya pinirmahan.

(2) An Presidente kaipuhan magkaigwa nin poder na magbeto kan arinman na partikular na aytem o mga aytem sa sarong ley sa apropryasyon, rentas, o taripa, pero an beto dai makakaapekto sa aytem o mga aytem na dai niya pinoprotektaran.

Sek. 28.(1)An reglamento sa pagbubwis kaipuhan maging parahero asin makahustisya. An Kongreso kaipuhan magplano nin sarong sistemang paoswag sa pagbubwis.

(2) An Kongreso, sa paagi kan ley pwedeng mag-awtorisar sa Presidente na magtao nin limitasyon sa laog nin mga siguradong kasagkodaan, asin sa irarom kan mga kasagkodaan asin paghigot na pwedeng itao kaini, kan singil sa taripa, mga kota sa import at eksport, mga bayad sa tonnage asin mga pagduong, asin iba pang babayadan o sisingilon, sa laog kan armason kan programa sa kaoswagan nasyonal kan Gobyerno.

(3) An mga institusyon sa pagkaherak, mga simbahan asin mga rektorya o mga kumbento na konektado digdi, mga moske, bakong pangnegosyong kamposanto, asin gabos na kadagaan, mga edpisyo, asin mga mehora na aktwal, direkto asin gamit sana sa mga katuyuhan na relihyoso, pagkaherak o edukasyonal kaipuhan libre sa bwis.

(4) Daing ley na nagtatao nin anuman na pagkalibre sa bwis an ipapasar na daing pag-oyon an mayorya kan gabos na Myembro kan Kongreso.

Sek. 29.(1)Daing kwartang ibabayad sa Tesoreriya apwera kun ini oyon sa apropryasyon na ginibo kan key.

(2) Daing kwarta o propyedad an kaipuhan iapropyar, ipanungod, ibayad o gamiton, direktamente o indirektamente, para sa gamit, benepisyo, o suporta sa arinman na sekta, simbahan, denominasyon, institusyon Sektaryan, o sistema nin relihyon, o kan siisay man na padi, pastor, ministro o dignitary kan relihyon o iba pang

mga maestra sa relihyon o dignataryong arog kaito, apwera kun an siring na padi, pastor, ministro, o dignitaryo designado sa puwersa armada, o sa anuman na institusyong penal, o pig-aatamanan na panggobyerno o leprosaryo.

(3) Gabos na kwartang nakolekta sa anuman na bwis na itinao para sa sarong unikong katuyuhan kaipuhan trataron bilang espesyal na pondo asin ibayad para sa katuyuhan sanang ini. Kun an katuyuhan sa nanunungdan na pagtao nin unikong pondo tapos na o pinugol, an balanse, kun igwa, kaipuhan ibalyo sa mga pondong heneral kan Gobyerno.

Sek. 30. Daing ley an ipapasar na nagdadagdag kan hurisdikyon sa pag-apelar sa Korte Suprema arog kan itinatao kan Konstitusyon na ini na dai nin abiso asin pag-oyon kaini.

Sek. 31. Daing ley na pwedeng aktwaran na nagtatao nin titulo sa pagkahade o pagkanoble.

Sek. 32. An Kongreso kaipuhan magtao, sa mas madaling panahon, nin sarong sistema nin inisyatibo asin reperendum, asin kan mga ekspresyon duman, tanging an mga syudadano pwedeng direktong magproponer asin maggibo nin mga ley o makapagpatotoo o haboan an anuman na ley o parte kaini na pinatotoohan kan Kongreso o kan lokal na grupong lehislatibo matapos an rehistrasyon kan petyon duman na pinirmahan kan sampolong porsyento man sana kan byong bilang kan mga rehistradong botante, na an kada distritong lehislatibo kaipuhan representado kan tolong porsyento man sana kan mga rehistradong botante kaito.

ARTIKULO VII

DEPARTAMENTO EHEKUTIBO

Seksyon 1. An poder ehekutibo kaipuhan itao sa Presidente kan Pilipinas.

Sek. 2. Daing tawong pwedeng elehiron na Presidente apwera kun siya tubong-aking syudadano kan Pilipinas, sarong rehistradong botante, nakakabasa asin nakakasurat, kwarenta anyos an edad sa aldaw kan eleksyon, asin sarong residente kan Pilipinas sa laog nin sampolong taon antes kan siring na eleksyon.

Sek. 3. Kaipuhan magka-igawa nin sarong Bise Presidente na dapat igwa nin parehong mga kwalipikasyon asin termino nin pagkapot nin pwesto, asin kaipuhan elehiron kairiba asin sa parehong paagi arog kan Presidente. Pwede siyang haleon sa pwesto sa paagi na kapareho kan sa Presidente.

An Bise Presidente pwedeng nombraran bilang sarong Myembro kan Gabinete. Dai kinakaipuhan an anumang kumpirmasyon sa siring na nombramyento.

Sek. 4. An Presidente asin an Bise Presidente kaipuhan maelehir sa paagi nin direktong boto kan mga tawo para sa terminong anom na taon na mapoon sa udto kan ika-treintang aldaw kan Hunyo na minasunod sa aldaw kan Elesyon asin matapos sa udto kan siring man na petsa pakalihis nin anom na taon. An Presidente dai na pwedeng elehiron giraray. An siisay man na tawo na masalida bilang Presidente asin nagsirbe man siring sa laog nin sobra sa apat na taon dai dapat maging kwalipikadong maelehir sa siring na pwesto sa arin man na panahon.

Daing Bise Presidente an masirbe sa laog nin sobra sa dwang sunod-sunod na termino. An boluntaryong pagtalikod sa katongdan sa anumang haloy nin panahon dai dapat na ipamugtak na pagkaolang sa pagpapadagos kan panonongdan para sa byong termino na pinag-elehiran sa saiya.

Apwera kun magtao nin naiiba an ley, an regular na elesyon para sa Presidente asin Bise Presidente kaipuhan gibuhon sa ikadwang Lunes kan Mayo.

An mga resulta kan kada eleksyon para sa Presidente asin Bise Presidente na totoong sertipikado kan grupo nin mga parabilang sa kada probinsya, kaipuhan isumitir sa Kongreso, sambiton na para sa Presidente kan Senado. Pakaresibe kan mga sertipiko sa bilang, kaipuhan bukas kan Presidente kan Senado na dai masobra sa treinta dias pakalihis kan aldaw kan eleksyon, an gabos na sertipiko sa atubang kan Senado asin mga Representante sa pinag-sarong sesyon pampubliko, kaipuhan bilangon kan Kongreso an mga boto tanganing maaraman tulos asin maseguro kun totoo asin kung ano pa an pwedeng gibuhon kaini segun sa itinao kan ley.

An tawong igwang pinakahalangkaw na bilang nin boto kaipuhan iproklamar na naelehir, alagad kun igwang dwa o mas pa an nagkaigwang patas asin an pinakadakol na mga boto, an saro sa sainda kaipuhan pilion tulos sa paagi kan mayoryang boto kan gabos na Myembro

kan Kongreso.

An Kongreso mapromulgar nin mga reglamento kaini para sa pagbilang kan mga sertipiko.

An Korte Suprema an solamenteng mahusgar en banc sa gabos na iriwal manungod sa eleksyon, mga resulta asin mga kwalipikasyon kan Presidente o Bise-Presidente, asin pwedeng magpromulgar nin mga reglamento para sa katuyuhan kaini.

Sek. 5. Antes sinda magkapot nin pwesto bilang Presidente o Bise Presidente o manungod sa Presidente kaipuhan gibuhon an minasunod na panunumpa o pagpapatotoo:

"Ako udok sa boot na minasumpa (o mina-apirmar) na ako mahimo nin matapat asin marhay na mga trabaho bilang (ngaran kan pwesto) kan Pilipinas, pagpreserbar asin pagsurog kan Konstitusyon, magpasunod kan mga ley, mata wan nin matanos na hustisya an kada tawo asin itataya ko an sakong buhay sa pagserbisyo sa nasyon. Diyos ko tabangan mo ako."
(*kun sa pag-apirmar, an ultimong tataramon kaipuhan haleon.*)

Sek. 6. An Presidente kaipuhan igwa nin opsyal na residensya. An mga sweldo kan Presidente asin Bise-Presidente dapat itao kan ley asin kaipuhan dai inaan sa panahon kan saindang pagseserbisyo. Dai dapat na maging epektibo an anuman na dagdag sa nasambit na kompensasyon sagkod matapos an termino kan pagsirbe na sa panahon kan saiyang pagsisirbe inaprobaran an siring na dagdag. Dai sinda dapat magresibe sa panahon kan saindang pagkapot nin pwesto nin anuman na iba pang sweldong hale sa Gobyerno o sa anuman na iba pang mapagkukwaan.

Sek. 7. An elehidong Presidente asin an elehidong Bise-Presidente kaipuhan masumir kan pwesto sa pagpoon kan saindang termino.

Kun an elehidong President dai pwede sa katongdan, an elehidong Bise-Presidente an kaipuhan mag-aktwar bilang Presidente sagkod na an elehidong Presidente maging kwalipikado.

Kung mangyari na dai makapili nin sarong Presidente, elehidong Bise-Presidente an kaipuhan mag-aktwar bilang Presidente sagkod na makapili asin maging dapat an sarong Presidente.

Kung sa pagpoon kan panahon nin pagsirbe kan Presidente naganan o permanenteng mabaldado an elehidong Presidente, an elehidong Bise-Presidente an dapat maging Presidente.

Kun dai nakapili o dai naging dapat an sarong Presidente asin Bise Presidente, o kun sinda parehong nagadan o permanenteng nabaldado an Presidente kan Senado o kun dai kaini kaya, an Ispiker kan Kamara de Representante an sapat na mag-aktwar na Presidente sagkod na makapili asin maging dapat an sarong Presidente o sarong Bise-Presidente.

Kaipuhan magdeterminar sa paagi nin ley an Kongreso para sa pagpili nin sarong tawo na maaktwar na Presidente sagkod na maging kwalipikado an sarong Presidente o sarong Bise-Presidente, kun mangyari an pagkagadan, permanenteng pakabaldado o daing-kaya kan mga opisyal na sinasambit sa sinusundan na parapa.

Sek. 8. Kun mangyari an permanenteng pagkabaldaho, pagkagadan, paghale sa serbisyo o pagdimitir kan Presidente, an Bise-Presidente an dapat maging Presidente na masirbe para sa dai natapos na parte nin termino kan panahon nin pagserbisyo. Kun mangyari an permanenteng pagkabaldado, pagkagadan, pagkahale sa serbisyo o pagdimitir kan Presidente, ang Presidente kan Senado o, kun dai kaini kaya, an Ispiker kan Kamara de Representante, kun siring an maaktwar na Presidente sagkod na maelehir asin maging dapat an Presidente o Bise-Presidente.

Kaipuhan magdeterminar sa paagi kan ley an Kongreso kun siisay an masirbeng Presidente kun mangyari an pagkagadan, permanenteng pagkabaldado, o pagdimitir kan minaaktwar na Presidente. Siya dapat magsirbe sagkod na an Presidente o Bise-Presidente maelehir asin maging dapat, asin kaipuhan mapasa-irarom sa siring na mga pagbabawal kan mga poder asin diskwalipikasyon na kapareho kan minaaktwar na Presidente.

Sek. 9. Kung noarin man na igwang bakante sa Opisina kan Bise-Presidente sa laog kan panahon kan pagsirbe na naelehiran sa saiya, an Presidente dapat magnombrar nin sarong Bise-Presidente hale sa mga myembro kan Senado asin kan Kamara de Representante sa dapat magsirbe sa oras na makumpirmar kan mayoryang boto kan gabos na mga myembro kan dwang Kamara kan Kongreso sa separadong pagboto.

Sek. 10. An Kongreso kaipuhan magpoon nin pagsesyon alas dies nin aga kan ikatolong aldaw pakalihis na mabakante an mga pwesto kan Presidente asin kan Bise-Presidente, segun sa mga reglamento kaini na dai na kaipuhan apodon, asin sa laog nin pitong aldaw magibo nin

ley na mīnaapod nin espesyal na eleksyon tanganing mag-elehir nin sarong Presidente asin sarong Bise-Presidente na gigibuhon nin dai maatab sa kwarenta'y singkong aldaw o dai masobra sa sisentang aldaw poon sa panahon kan pag-apod kaito. An proponidong ley sa pag-apod kan espesyal na eleksyon ipapamugtak na sertipikado susug sa parapa 2, Seksyon 26, Artikulo VI kan Konstitusyon na ini asin kaipuhan maging ley matapos apopabaran sa ikatolong pagbasa kan Kongreso. An apropyasyon para sa espesyal na eleksyon kaipuhan kwaon sa arinman na presenteng apropyasyon asin dai dapat sakupon kan mga enot na kinakaipuhan na itinao kan parapa 4, Seksyon 25, Artikulo VI kan Konstitusyon na ini. An nagmimiting na Kongreso dai pwedeng suspendihon o iaktaba an espesyal na eleksyon. Dai dapat mag-apod nin anuman na espesyal na eleksyon kun an pagkabakante nangyari sa laog nin syento otsenta dias antes kan petsa kan masunod na eleksyon pampresidente.

Sek. 11. Engkaso man an Presidente magpadara sa Presidente kan Senado asin sa Ispiker kan Camara de Representante kan saiyang nakasurat na deklarasyon na dai niya kayang gibuhon an mga poder asin obligasyon, asin sagkod na dai siya minapadara sa sainda nin nakasurat na kontra sa deklarasyon, an siring na mga poder asin obligasyon kaipuhan gibuhon kan Bise-Presidente bilang minaaktwar na Presidente.

Kun an mayorya kan gabos na Myembro kan Gabinete nagpadara sa Presidente kan Senado asin sa Ispiker kan Kamara de Representante kan saindang nakasurat na deklarasyon na dai kayang gibuhon kan Presidente an mga poder asin obligasyon kan saiyang katongdan, an Bise-Presidente an dapat mag-asumir tulos kan mga poder asin obligasyon kan katongdan bilang mina-aktwar na Presidente.

Pakatapos kaito, kun an Presidente nagpadara sa Presidente kan Senado asin sa Ispiker kan Camara de Representante kan saiyang nakasurat na deklarasyon kan iksisting anuman na daing abilidad, siya maasumir giraray kan mga poder asin obligasyon kan saiyang katongdan. Para myentras, kun an mayorya kan gabos na Myembro kan Gabinete magpadara sa laog nin limang aldaw sa Presidente kan Senado asin sa Ispiker kan camara de Representante kan saindang nakasurat na deklarasyon na an Presidente dai nakagibo kan saiyang katongdan, an Kongreso madesisyon kan isyu. Para sa katuyuhan na yan, kaipuhan magmiting an Kongreso sa laog nin kwarenta'y otso oras, kun ini dai nin sesyon, susug sa mga reglamento kaini asin dai na kaipuhan apodon.

Kun magdesisyon an Kongreso, sa laog nin sampolong aldaw pakaresibe kan huring nakasurat na deklarasyon, o, kun dai nin sesyon sa laog nin doseng aldaw pakalihis ini kinakaipuhan matiripon, sa paagi nin dos-tersyong boto kan dwang camara, sa separadong pagboto, na dai kayang gibuhon kan Presidente an mga poder asin obligasyon kan saiyang katongdan, an Bise-Presidente an dapat maak-twar na Presidente, kun dai, kaipuhan magpadagos an Presidente sa paggibo kan mga poder asin obligasyon kan saiyang katongdan.

Sek. 12. Engkasong maghelang nin grabe an Presidente, kaipuhan ipaaram sa publiko an kamugtakan kan saiyang salud. An mga Myembro kan Gabinete na namamahala sa seguridad nasyonal asin mga relasyon sa ibang nasyon asin an Hepe kan Estado kan Pwersa Armada kan Pilipinas, dai dapat ipangalad an pagdulok sa Presidente sa panahon kan siring na paghelang.

Sek. 13. An Presidente, Bise-Presidente, an mga Myembro kan Gabinete, asin an saindang mga Depyuti o mga katabang, sa laog kan termino kan panahon kan saindang pagseserbisyo, dai dapat magkapot nin anuman na iba pang katongdan o empleo apwera kun itatao an naiiba sa Konstitusyon na ini. Sa panahon kan nasambit na pagseserbisyo, sinda dai dapat magpraktis nindirekto o bakong direkto kan anuman na iba pang propesyon, sumale direkto o bakong direkto sa anuman na negosyo o maging interesado sa kwarta na direkto o bakong direkto sa anuman na kontrata, o sa arinman na prangkisa, o espesyal na pribilehyo na itinao kan Gobyerno o kan arin man na korporasyon na sadiri o kontrolado kan gobyerno o mga subsidyari kaini. Dapat nindang likayan nin marhay an kontrang interes sa pagotob kan saindang katongdan.

An asawa asin mga paryentes kan Presidente sa dugo o sa relasyon sagkod ikapat na gradong sibil, sa termino kan panahon kan saiyang pagseserbisyo, dai dapat manombraran na mga myembro kan Komisyon Konstitusyunal, o kan Opisina kan Ombudsman, o mga Sekretaryo, mga Katabang na Sekretaryo, mga tagapamayo o mga hepe nin bureau o mga opisina, kairiba an mga korporasyon na sadiri o kontrolado kan gobyerno asin mga subsidyari kaini.

Sek. 14. An mga ginonong nombramyento an Mina-aktwar na Presidente kaipuhan padagos na maging epektibo, apwera kun halean nin saysay an elehidong Presidente sa laog nin nobentang aldaw magpoon sa pagkapot o pagkapot giraray kan pwesto.

Sek. 15. An sarong Presidente o Mina-aktwar na Presidente dai kaipuhan gumibo nin mga nombramyento sa laog nin dwang bulan antes kan masunod na eleksyon pampresidente asin sagkod sa matapos nin saiyang termino nin pagseserbisyo, apwera sa mga temporaryong nombramyento sa mga ehekutibong pwesto kun an padagos na mga magkabakante duman nakakaraot sa serbisyo publiko o namimiligro nin kaligtasan kan publiko.

Sec. 16. An Presidente kaipuhan magnombrar, asin, sa pag-oyon an Komisyon sa Nombramyento, dapat magnombrar nin mga hepe an mga ehekutibong departamento, mga ambasadur, iba pang mga ninister asin konsul publiko, o mga opisyal kan pwersa armada ale sa ranggong koronel o kapitan kan naybi asin iba pang mga hepe a an mga nombramyento itinao saiyang kan Konstitusyon na ini. Kaipuhan man niyang nombraran an gabos na iba pang mga hepe kan Gobierno na an nombramyento sainda daing ibang itinatao an ley, asin an mga pwede niyang nombraran sa paagi kan ley. An Kongreso sa paagi an ley, pwedeng itao sa Presidente sana, sa mga korte, o sa mga hepe an mga departamento, mga sanga, mga komisyon o mga hunta kan oder na magnombrar kan iba pang mga harababang hepe.

An Presidente kaipuhan magkaigwa nin poder na gumibo nin mga nombramyento sa panahon kan pagpahingalo kan Kongreso, boluntaryo o kompulsaryo, pero an siring na mga nombramyento kaipuhan a epektibo sana sagkod na dai maaprobaran kan Komisyon sa nombramyento o sagkod sa masunod na pagtindog kan miting kan kongreso.

Sek. 17. An Presidente kaipuhan magkaigwa nin kontrol sa gabos a mga ehekutibong departamento, mga bureau, asin mga opisina. Kaipuhan niyang seguruhon an honestong pagotob kan mga ley.

Sek. 18. An Presidente kaipuhan maging Commander-in-Chief kan ibos na mga pwersa armada kan Pilipinas asin kun noarin kaipuhan, pwede niyang ordenan an nasambit na mga pwersa armada na pugulon punduhon an kontra sa ley na karibukan, pagsalakay, o rebelyon. An igwang pagsalakay o rebelyon, kun kinakaipuhan an seguridad publiko, pwedeng suspindhon niya, na dai masobra sa sesentang alaw, an pribilehyo kan writ of habeas corpus o isairarom sa ley militar an Pilipinas o an arinman na parte kaini. Sa laog nin kwarenta'y tso oras kan pagdeklarar kan ley militar o pagsuspendir kan writ of habeas corpus, an Presidente kaipuhan umatubang nin personal o akasurat na report sa Kongreso. Pwedeng halean nin saysay kan

Kongreso, sa magkairibang pagboto, sa paagi nin mayoryang boto man sana kan gabos na Myembro kaini sa regular o espesyal na sesyon, an nasambit na pagdeklarar o pagsuspendir na dai pwedeng dai tawan nin importansya kan Presidente an paghale nin saysay na ito. Sa inisyatibo kan Presidente an Kongreso pwedeng pahalawigon sa parehong paagi an nasambit na pagdeklarar o pagsuspendir sa laog nin panahon na itatao kan Kongreso kun magpapadagos an pagsalakay o rebelyon asin kaipuhan an seguridad publiko.

An Kongreso kun daing sesyon, kaipuhan magpoon nin miting sa laog nin beinte kwarto oras kasunod kan nasambit na pagdeklarar o pagsuspendir susug sa mga reglamento kaini na dai na kaipuhan apodon.

Pwedeng ribyuhon kan Korte Suprema, sa sarong dapat na prosidimyento na inatubang kan siisay man na syudadano, an supisyenteng basehan kan proklamasyon kan ley militar o pagsuspendir kan pribileyo kan writ o pagpapalawig kaito asin kinakaipuhan magpromulgar nin desisyon kaito manungod duman sa laog nin trentang aldaw magpoon na iatubang ini.

An kamugtakan kan ley militar dai minasuspendir sa katotoohan kan Konstitusyon, ni dai minasalida sa pagpungsyunar kan mga korteng sibil o lehislatibong assemblya, ni dai minatugot sa pagtatao sa mga sanga o korte militar kan hurisdiksyon sa mga sibilyan kun an mga korteng sibil nakapagpungsyunar, ni dai minasuspendir sa pribilehiyo kan writ.

An pagsuspendir sa pribilehiyo an writ kaipuhan sakop sana an mga tawong denemanda sa korte nin rebelyon o mga kasalan na natural o direktong igwang relasyon sa pagsalakay.

Sa panahon na suspendido an pribilehiyo an writ, an siisay man na tawo na dinakop o prineso sa siring kaipuhan idemanda sa korte sa laog nin tolong aldaw, kun dai siya kaipuhan paluwason.

Sek. 19. Apwera sa mga kaso nin impeachment, o sa naiiba pang itinatao sa Konstitusyon ini, an Presidente pwedeng magtao nin mga plaso, pagianon an padusa, asin patawad, asin pwedeng halean nin saysay an multa asin pagsamsam, pagpirma kan panghuring desisyon.

Kaipuhan man na magkaigwa siya nin poder na magtao nin amnestya sa pag-oyon kan mayorya kan gabos na myembro kan Kongreso.

Sek. 20. An Presidente pwedeng makipagkontrata o maggarantiya nin mga utang sa luwas kan nasyon sa kapa'kanan kan Republika kan Pilipinas na igwa nin enot na pag-oyon an Monetary Board asin mapasa-irarom kan mga limitasyon na pwedeng itao kan ley. An Monetary Board kaipuhan magatubang sa Kongreso, sa laog nin treintang aldaw magpoon sa pagtapos kan kada kwarter kan taong kalendaryo, kan biyong report nin mga desisyon kaini manungod sa mga aplikasyon sa mga pag-utang na kontratahon o gagarantiyahan kan Gobyerno o kan mga korporasyon na sadiri o kontrolado kan gobyerno na makapagpadakol sa mga inutang sa ibang nasyon, asin napapalaman kan iba pang mga bagay-bagay na pwedeng itao kan ley.

Sek. 21. Dai kaipuhan maging balido o epektibo an treaty o internasyonal na kontrata na dai nin pag-oyon an dos-tersyo man lamang kan gabos na myembro kan Senado.

Sek. 22. An Presidente kaipuhan magsumitir sa Kongreso sa laog nin treintang aldaw magpoon sa pagbukas kan kada regular na sesyon, bilang base kan proponidong ley sa apropriasyon heneral, sa badyet nin mga gagastuson, asin mga rekurso nin kwarta, kairiba an mga nare-sibe hale sa presente asin proponidong ley sa rentas.

Sek. 23. An Presidente kaipuhan magdiskurso sa Kongreso sa pagbukas kan regular na sesyon kaini. Pwedeng umatubang man siya digdi maski na sa iba pang mga oportunidad.

ARTIKULO VIII

DEPARTAMENTO HUDISYAL

Seksiyon 1. An poder hudisyal kaipuhan maitao sa Korte Suprema asin sa mga hibabang korte na pwedeng imukna kan ley.

An poder hudisyal kairiba an trabaho kan mga korte nin hustisya sa pagresolber kan mga aktwal na mga kustyon na imbwelto an mga Ciretso na kaipuhan an pagdemanda asin pag-emporsar nin legal, asin sa pagdeterminar kun dai o igwang grabeng abuso kan diskresyon na minaresulta sa kakulangan o sobrang hurisdiksyon sa parte kan arin man na sanga o instrumentalidad kan Gobyerno.

Sek. 2. An Kongreso kaipuhan magkaigwa nin poder sa pagpaliwanag, pagmando, asin pag-aporsyon kan manlaenlaen na mga korte pero dai man dapat agawan an Korte Suprema kan hurisdiksyon kaini

duman sa mga kaso na pigsaro-saro sa Seksyon 5 digdi.

Daing ley an kaipuhan ipasar sa pag-reorganisar kan Hudisyaryo tanganing raoton an seguridad kan termino kan mga Myembro kaini.

Sek. 3. An Hudisyaryo kaipuhan magkaigwa nin sadiring badyet. An mga aproprasyon para sa Hudisyaryo dai pwedeng inaan kan lehislatura na hababa sa kantidad kan itinaong aproprasyon sa nakaaging taon, asin, pagkatapos maaprobaran, kaipuhan awtomatikong ipaluwas asin regular.

Sek. 4. (1) An Korte Suprema kaipuhan kompwesto nin sarong Pamayong Mahistrado asin katorseng Katabang na mga Mahistrado. Pwede sindang magturukaw en banc, o sa saindang diskresyon, sa kada dibisyon na kompwesto nin tolo, lima, o pitong mga myembro. An arin man na bakante kaipuhan ka gan sa laog nin nobentang aldaw poon kan ini mabakante.

(2) An gabos na kaso na imbwelto an konstitusyonalidad kan sarong treaty, internasyonal o ehekutibong kontrata, o ley, na kaipuhan dangugon kan Korte Suprema en banc, asin an gabos pang mga kaso na nasa irarom kan mga Reglamento nin Korte kinakaipuhan na dangugon en banc, kairiba idtong mga imbwelto sa konstitusyonalidad, aplikasyon, o operasyon kan mga dekritong presidensyal, mga proklamasyon, mga orden, mga instruksyon, mga ordinasya, asin iba pang mga regulasyon, kaipuhan desisyonan na kaiba an pag-uyon kan mayoryang Myembro na aktwalmenteng kairiba sa mga deliberasyon manungod sa mga kustyon kan kaso asin nagboto duman.

(3) Ang mga kustyon o mga bagay na pigdangog nin sarong dibisyon kaipuhan desisyonan o resolberan na kaiba an paguyon kan mayoryang myembro na aktwalmenteng kairiba sa mga deliberasyon sa mga isyu kan kaso asin nagboto duman, maski nuarin, na daing pag-uyon sana kan tolong mga myembro. Kun an kinakaipuhan na bilang dai nakua, an kaso kaipuhan desisyunan en banc: sa kondisyon, na an ano man na doktrina o prinsipyo kan ley na ginibo kan korte sa sarong desisyon na pigrender na en banc o sa paagi kan dibisyon dai pwedeng baguhon o baliktadon apwera sa pagdesisyon en banc kan korte.

Sek. 5. An Korte Suprema kaipuhan magkaigwa kan mga minasunod na poder:

(1) Maggamit nin orihinal na hurisdiksiyon sa mga kasong apektado an mga embahador, mga publikong ministro asin mga konsul, asin sa

mga petisyon para sa certiorari, prohibisyon, mandamus, quo warranto, asin habeas corpus.

(2) Magrepaso, magrebisar, magbaliktad, o mag-apirmar sa apelasyon o certiorari, siring kan pwedeng itao kan ley o mga Reglamento kan Korte, ultimong mga pagdesisyon asin mga orden kan hibabang mga korte sa:

(a) Gabos na mga kaso na an konstitusyonalidad o pagkabalido ka arin man na treaty, internasyonal o ehekutibong kontrata, ley, dekrito presidensyal, proklamasyon, orden, instruksyon, ordinansa, o regulasyon pinaghahapot.

(b) Gabos na mga kaso na imbwelto an legalidad kan arin man na bwis, singil, tasasyon, o tol, o arin man na penalidad na pigpapataw manungod digdi.

(k) Gabos na mga kaso kung haen an hurisdiksyon kan arin man na hibabang korte an nasa kustyon.

(d) Gabos na mga kasong kriminal kung haen an penalidad na pigpapataw iyo an reklusyon perpetua o mas halangkaw pa.

(e) Gabos na mga kaso kung haen an kustyon o imbwelto iyo sana an manungod sa ley.

(3) Magkaag nin temporaryong mga huwes sa mga hibabang korte sa ibang lugar kun kaipuhan sa karahayan kan publiko. An nasabing temporaryong pagdestino kaipuhan dai masobra sa anom na bulan kun daing pag-oyon an nanunungdan na huwes.

(4) Mag-orden sa pagliwat nin venue o lugar kan bista tanganing malikayan an salang pagpalakaw kan hustisya.

(5) Magmukna nin mga reglamento manungod sa proteksyon asin pagpapasunod sa mga diretsong konstitusyonal, pleading, praktis, asin prosidimyento sa gabos na mga korte, an pag-aku sa pagpraktis kan pagka-abogado, Integrated Bar, asin asistensya legal para sa mga daing sukat. An nasabing mga reglamentos kaipuhan magtao nin simple asin bakong magastong prosidimyento para sa madaling pagdesisyon sa mga kaso, na kaipuhan parareho sa gabos na mga korteng pareho an grado, asin kaipuhan dai inaan, dagdagan o liwatan an mga importanteng diretso. An mga Reglamento nin Prosidimyento kan mga korteng espesyal asin quasi-judicial na mga korte kaipuhan magpadagos sagkod dai pinagdisaprobaran kan Korte Suprema.

(6) Magnombrar kan gabos na mga opisyal asin mga empleado kan Hudisyaryo segun sa Ley kan Serbisyo Sibil.

Sek. 6. An Korte Suprema kaipuhan magkaigwa nin superbisyon administratibo sa gabos na mga korte asin sa mga empleado kaini.

Sek. 7. (1) Daing persona an pwedeng manumbraran na Myembro kan Korte Suprema o sa arin man na hibabang mga korte kun siya bakong tubong-aking syudadano kan Pilipinas. An sarong Myembro kan Korte Suprema kaipuhan kwarenta anyos an edad, asin sa laog nin kinseng taon o mas pa nagin huwes nin sarong hibabang korte o nagpraktis nin abogasya sa Pilipinas.

(2) An Kongreso kaipuhan itao an mga kwalipikasyon kan mga huwes sa hibabang mga korte, pero daing tawong pwedeng manumbraran na huwes sagkod bako siyang syudadano kan Pilipinas asin myembro kan Bar.

(3) An sarong Myembro kan Hudisyaryo kaipuhan sarong taong midbid an abilidad, integridad, paghonesto asin igwang sadiring prinsipyo.

Sek. 8. (1) An Hudisyal asin Konseho nin Bar mumuknaon sa irarom kan superbisyon kan Korte Suprema na kompwesto kan Pamayong Mahistrado bilang *ex-officio* na Tagapamayo, kan Minister kan Hustisya sagkod kan sarong delegado kan Kongreso bilang *ex-officio* na mga Myembro, kan sarong delegado kan Integrated Bar, kan sarong propesor sa ley, kan sarong retiradong Myembro kan Korte Suprema, asin kan sarong delegado sa pribadong sektor.

(2) An regular na mga myembro kan Konseho kaipuhan nombraran kan Presidente sa terminong apat na taon, na igwang konsentimyento an Komisyonsa Pagnombrar. Sa Myembrong naenot na nombraran, an delegado kan Integrated Bar kaipuhan magserbisyo sa laog nin apat na taon, an propesor kan ley sa laog nin tolong taon, asin an retiradong Mahistrado sa laog nin duwang taon, asin an delegado kan pribadong sektor sa laog nin sarong taon.

(3) An Klerk kan Korte Suprema kaipuhan iyo an Sekretaryong *ex-officio* kan Konseho asin kaipuhan iyo an magtago kan rekord kan mga prosidimyento.

(4) An regular na mga Myembro kan Konseho kaipuhan magresibe nin sweldo na dedeterminaran kan Korte Suprema. An Korte Suprema kaipuhan magtao kan taunan na badyet na aproprasyon para sa Konseho.

(5) An Konseho kaipuhan magkaigwa nin nangengenot na katungdan sa pagrekomendar kan mga nunombraran sa Hudisyaryo. Pwedeng gibuhon kaini an iba pang katungdan asin giribuhon na pwedeng itao kan Korte Suprema.

Sek. 9. An mga Myembro kan Korte Suprema asin an mga huwes kan hibabang mga korte kaipuhan nombraran kan Presidente hale sa sarong listahan na igwang tolong pagpipilian na pinagpreparar kan Hudisyal asin Konseho nin Bar para sa lambang bakante. An nasabing mga nombramyento dai na nangangaipo nin kumpirmasyon.

Para sa mga hibabang korte, an Presidente kaipuhan magtao nin mga nombramyento sa laog nin nobenta dias magpoon sa pagtawan kan lista.

Sek. 10. An sweldo kan Pamayong Mahistradong asin kan mga Katabang na Mahistrado kan Korte Suprema, asin kan mga huwes sa hibabang mga korte kaipuhan itugdas kan ley. Durante kan saindang panahon sa pagkapot kan pwesto, an saindang sweldo dapat hinaan.

Sek. 11. An mga Myembro kan Korte Suprema asin an mga huwes kan hibabang mga korte kaipuhan magserbi myentras marhay an mga gawi sagkod sa sinda umabot sa edad na setenta-anyos o mahalian nin kapasidad na maggibo kan mga obligasyon. An Korte Suprema en banc kaipuhan magkaigwa nin diretso sa pagdisiplina sa mga huwes sa hibabang mga Korte, o imando an saindang pagpahale sa paagi nin boto kan mayoryang mga Myembro na aktwalmenteng nagpartisipar sa mga deliberasyon sa mga isyu kan kaso asin nagboto digdi.

Sek. 12. An mga Myembro kan Korte Suprema asin an ibang mga korte na minukha kan ley dai dapat idestino sa ibang ahensya na nagigibo nin quasi-judicial o trabahong administratibo.

Sek. 13. An mga pagdesisyon kan Korte Suprema sa ano man na kasong ipigsumiter digdi tanging tawan nin desisyon *en banc* o sa dibisyon kaipuhan mabilog sa konsultasyon antes an sarong kaso itao sa sarong Mahistrado tanging isurat an opinyon kan Korte. An sarong Sertipikasyon manungod digdi na pirmado kan Pamayong Mahistrado an kaipuhan ipaluwas asin an sarong kopya kaini ikaag sa rekord kan kaso asin ipahatod sa mga partido. An arin man na Myembro na nagpartisipar, o dai ominoyon, o dai nagboto sa sarong desisyon o resolusyon kaipuhan isaysay an saiyang rason kun ano an dahilan. Parehong mga rekisitos an kaipuhan sunudon kan gabos na mga kolehiyadong korte.

Sek. 14. Dai dapat maggibo nin ano man na desisyon an arin man na korte na dai pigsaysay duman an maliwanag asin dai pagdududahan na mga ebidensya asin an ley na pinagbasaran kaidto.

Daing petisyon para sa pagrepaso o mosyon para sa rekonsiderasyon sa sarong desisyon kan korte an dai dapat tawan nin tamang dalan o deharan sagkod dai pigtatao an base legal kaini.

Sek. 15. (1) An gabos na mga kaso o mga bagay na ipigsangat pakatapos kan epektibidad kaining Konstitusyon kaipuhan maapbaran o maresolbiran sa laog nin beinte-kwatrong bulan magpoon sa petsang ipinagsumiter ini sa Korte Suprema, asin, apwera kun hinaan kan Korte Suprema, doseng bulan para sa gabos na mga kolehiyadong korte, asin tolong bulan para sa iba pang mga hibabang korte.

(2) An sarong kaso o bagay pigsasabing isinumiter na para sa desisyon o resolusyon pakatapos kan pagsangat kan ultimong pleading, halipot, o memorandum na itinao kan mga Reglamento kan Korte o kan korte mismo.

(3) Sa pagkalihis kan siring na panahon, sarong sertipikasyon manungod digdi na pirmado kan Pamayong Mahistrado o kan namamayong huwes an itatao asin an sarong kopya kaini kaiba sa rekord kan kaso o bagay, asin itatao sa duwang lado. An sertipikasyon kaipuhan magpahayag kun nata ta an desisyon o resolusyon dai pigtao o pigrender sa laog kan nasabing panahon.

(4) Maski nakalapwas na an talaan na panahon, an korte, tanganing dai maraot an saindang responsibilidad na pwedeng mangyari dahil sa pagkaatraso kaini, kaipuhan desisyunan o resolberan an kaso o bagay asin isumiter tanganing madeterminaran, na dai dapat maghaloy pa.

Sek. 16. An Korte Suprema kaipuhan, sa laog nin treinta dias magpoon kan pagbukas kan kada regular na sesyon kan Kongreso, kaipuhan isumiter sa Presidente asin sa Kongreso an sarong taunan na report manungod sa mga palakaw asin mga aktibidades kan Hudisarya.

ARTIKULO IX

MGA KOMISYON KONSTITUSYUNAL

A. MGA ORDINARYONG PROBISYON

Seksyon 1. An mga Komisyon Konstitusyunal na kaipuhan inde-

pendyente, iyo an Komisyon sa Serbisyo Sibil, Komisyon sa Eleksyon, asin Komisyon sa Awdit.

Sek. 2. Daing Myembro kan Komisyon Konstitusyunal an kaipuhan magkapot nin anuman na iba pang opisina o empleo sa panahon kan saiyang pagkapot nin pwesto. Dai man siya kaipuhan magpraktis kan anuman na propesyon o aktibong mamahala o magkontrol kan anuman na negosyo na pwedeng makaapekto sa mga trabaho kan saiyang opisina, o makainteres pinansyal, direkto o bakong direkto sa anuman na pakikipagkontrata, o sa anuman na prangkisa o pribilehiyong itinao kan Gobyerno a ano mang parte, ahensya, o kasangkapan kaiyan, kairiba an mga korporasyon na sadiri o kontralado kan gobyerno o mga sanga kaini.

Sek. 3. An sweldo kan Tagapamayo asin kan mga Komisyunado kaipuhan itatao kan ley asin dai kaipuhan hinaan sa panahon kan saindang pagkapot nin pwesto.

Sek. 4. An mga Komisyon Konstitusyunal manombrar kan saindang mga opisyal asin emplyado segun sa ley.

Sek. 5. An Komisyon kaipuhan igwa nin sadiring pondo. An saindang aprobadong apropyasyon taun-taon kaipuhan na itao tulos asin regular na ipaluwas.

Sek. 6. An kada Komisyon en banc pwedeng magpromulgar kan sadiri nindang reglamento manungod sa mga pleading o praktis digdi o sa arinman na opisina. Siring man, an arog na reglamento kaipuhan dai inaan, dagdagan o baguhon an mga substantibong poder.

Sek. 7. An kada Komisyon kaipuhan magdesisyon sa paagi nin mayoryang boto kan gabos na Myembro kaini kan anuman na kaso o bagay na iatubang kaini sa laog nin sienta dias magpoon kan petsa na ini isumitir para sa desisyon o resolusyon.-An sarong kaso o bagay iisipon na isinumitir para sa desisyon o resolusyon sa oras na iatubang an huring pleading, brief, o memorandum na hinahagad kan mga reglamento kan Komisyon o kan Komisyon mismo. Apwera kun itao kan Konstitusyon na ini o kan ley, an anuman na desisyon, orden o atol kan kada Komisyon pwedeng darahon sa Korte Suprema sa paagi nin certiorari kan nag-aapelar na parte sa laog nin treinte dias magpoon na maresibe an kopya kaiyan.

Sek. 8. An kada Komisyon kaipuhan magibo kan siring na ibang mga katongdan na itatao kan ley.

B. AN KOMISYON KAN SERBISYO SIBIL

Seksyon 1. (1) An serbisyo sibil kaipuhan administraron kan Komisyon sa Serbisyo Sibil na kompwesto nin sarong Tagapamayo asin dwang Komisyunado na kaipuhan tubong-aking syudadano kan Pilipinas asin, kan sinda nombraran, treinta'y singko anyos an edad, na igwang aprobadong kapasidad para sa administrasyon publiko, asin dai nagkandidato para sa anuman na elehidong pwesto antes kan saindang nombramyento.

(2) An Tagapamayo asin mga Komisyunado kaipuhan nombraran kan Presidente sa pag-oyon kan Komisyon sa Nombramyento para sa terminong pitong taon na dai na giraray pwedeng nombraran. Sa mga enot na nanombraran, an Tagapamayo makapot kan pwesto sa laog nin pitong taon, an sarong Komisyunado sa laog nin limang taon, asin an saro pang Komisyunado sa laog nin tolong taon, na dai na giraray pwedeng nombraran. An pagnombrar sa anuman na bakante kaipuhan sana na para sa dai natapos na panahon nin serbisyo kan sasalidadan. Maski noarin dai dapat ba nombraran o idesignar an siisay man na Myembro sa temporaryo o nanunungod na kapasidad.

Sek. 2 (1) An Serbisyo Sibil sakop an gabos na mga sanga, parte, instrumentalidad asin ahensya kan Gobyerno, pati na an mga korporasyon na sadiri asin kontrolado kan gobyerno na igwa nin mga orihinal na karta.

(2) An mga nombramyento sa serbisyo sibil kaipuhan gibuhon sana segun sa merito asin pagka-bagay na dedesisyunan kun pwede asin apwera sa mga pagdeterminar nin pagdesisyon sa palakaw, na kompidensyal o tunay na teknikal, sa paagi nin kompetetibong pag-iksamen.

(3) Daing opisyal o emplyado sa serbisyo sibil an hahaleon o sususpendihon apwera sa kadahilanan na itinao kan ley.

(4) Daing opisyal o emplyado sa serbisyo sibil an kaipuhan sumale, direktamente o indirektamente sa anuman na pangangampanya sa eleksyon o sa iba pang trabahong pampulitika.

(5) An diretso sa pagmukna nin sadiring organisasyon dai kaipuhan haleon sa mga emplyado kan gobyerno.

(6) An mga temporaryong emplyado sa Gobyerno kaipuhan tawan nin proteksyon arog kan itinatao kan ley.

Sek. 3. An Komisyon kan Serbisyo Sibil, bilang sentrong sangang pantawohan kan Gobyerno kaipuhan mag-establisar nin sarong career service asin mag-adaptar nin mga paagi tanganing mapaoswag an entusyasmu, pagka-episyente, integridad, preparasyon, pag-oswag, asin kortesya sa serbisyo. Kaipuhan kaining pakusugon an sistema sa merito asin papremyo, pagsararuon an gabos na programa sa pagpa-paoswag kan rekursong tawo para sa gabos na lebel asin ranggo, asin muknaon an sarong palibot sa pamamahala na oyon sa pagsimbag kan publiko. Ini kaipuhan magsumitir sa Presidente asin sa Kongreso nin taunang report kaini manungod sa mga programanag pantawohan.

Sek. 4. Gabos na opisyal asin emplyadong publiko kaipuhan manumpa o mag-apimar na protektahan asin dependeran an Konstitusyon na ini.

Sek. 5. An Kongreso kaipuhan magtao para sa istandardisasyon kan kompensasyon kan mga opisyal asin emplyado kan gobyerno, kairiba idtong nasa mga korporasyon na sadiri o kontrolado kan gobyerno, na igwang orihinal na karta, na kinokonsiderar an klase kan responsabilidad manungod sa asin an mga kwalipikasyon na kinakaipuhan sa saindang mga pwesto.

Sek. 6. Daing kandidato na nadaog sa arinman na eleksyon an kaipuhan nombraran sa laog nin sarong taon makalihis an siring na eleksyon, sa arinman na katongdan sa Gobyerno, o sa arinman na korporasyon na sadiri o kontrolado kan gobyerno o sa mga sanga kaini.

Sek. 7. Daing elehidong opisyal an kaipuhan maging dapat sa arinman na katongdan o posisyon sa panahon kan saiyang pagkapot nin pwesto.

Apwera kun tinutugutan kan ley o kan mga pang-enot na gibo kan saiyang posisyon, dai dapat magkapot an siisay man na nombradong opisyal nin ano pa man na subdibisyon, ahensya, o instrumentalidad kaito kairiba an mga korporasyon na sadiri o kontralado kan gobyerno o sa mga sanga kaini.

Sek. 8. Daing elehido o nombradong opisyal publiko o emplyado an kaipuhan magresibe nin dagdag, doble, o indirektong kompensasyon, apwera kun siguradong tinutugutan kan ley, o magresibe nin anuman na regalo, kompensasyon, katongdan, o anuman na klaseng titulo hale sa arinman na gobyerno kan ibang nasyon.

An mga pensyon o gratwiti kaipuhan dai ipamugtak na dagdag, doble o indirektong kompensasyon.

C. AN KOMISYON SA ELEKSYON

Seksyon 1. (1) Kaipuhan magkaigwa nin sarong Komisyon sa Eleksyon na kompwesto nin sarong Tagapamayo asin anom na Komisyunado na kaipuhan tubong-aking syudadano kan Pilipinas asin, sa panahon kan sinda nombraran, treinta'y singko anyos an edad asin igwa nin natapos na titulo sa kolehyo, asin dai man lamang naging kandidato sa anuman na elehidong posisyon sa nakalihis na eleksyon. Siring man, an moyorya kaini, kairiba an Tagapamayo, kaipuhan mga myembro kan Philippine Bar, na nagpraktis bilang abogado sa laog nin sampolong taon.

(2) An Tagapamayo asin an mga Komisyunado kaipuhan nombraran kan Presidente sa pag-oyon kan Komisyon sa Nombramyento sa laog nin pitong taon na dai na pwedeng nombraran giraray. Sa mga Komisyunado na primerong nanombraran, tolong Myembro an makapot nin pwesto sa laog nin pitong taon, dwang Myembro sa limang taon, asin an huring mga Myembro sa tolong taon, na dai nin nombramyento giraray. An pagnombrar sa anuman na bakante kaipuhan sana sa dai natapos na pagseserbisyo kan sasalihan. Maski noarin dai dapat nombraran o idesignar an siisay man na Myembro sa temporaryo o nanunungod na kapasidad.

Sek. 2. An Komisyon sa Eleksyon kaipuhan magkaigwa nin mga minasunod na poder asin obligasyon:

1. Magpasunod asin mamahala kan gabos na ley na igwang relasyon sa pagtao nin eleksyon, plebesito, inisyatibo, referendum, asin recall.
2. Gibuhon an iksklusibong orihinal na hurisdiksyon manungod sa eleksyon, resulta, asin kwalipikasyon kan gabos na elegidong opisyal sa rehyon, sa probinsya asin syudad, asin hurisdiksyon sa pag-apelar kan gabos na mga iriwal na kasale an mga elehidong opisyal kan banwa na pigdesisyunan kan mga korte kan heneral sa hurisdiksyon, o manungod sa elehidong opisyaes kan baranggay na pigdesisyunan kan mga korte na limitado an hurisdiksyon.

An mga desisyon, mga huring orden, o mga desisyon kan

Komisyon manungod sa mga iriwal sa eleksyon na imbwelto an mga elehidong opisyaales sa banwaab asin baranggay kai-puhan panghuri, maipapaotob asin dai maiaapelar.

(3) Magdesisyon, apwera duman sa mga manungod sa diretso sa pagboto, gabos na kahaputan manungod sa eleksyon, kairiba an pagdeterminar kan bilang asin lokasyon kan lugar nin botohan, nombramyento kan mga opisyal asin inspektor, asin rehistrasyon kan mga botante.

(4) Magsugo, sa pag-oyon kan Presidente, sa mga sanga asin kasangkapan na nagpapa-otob kan ley kan Gobyerno, kaibahan an Pwersa Armada kan Pilipinas, para sa iksklusibong katuyuhan na makasiguro sa libre, areglado, malinig, matoninong asin kapani-paniwalang eleksyon.

(5) Magrehistro, pagkalahis nin hustong pagpublikar, an mga partido, mga organisasyon o mga koalision pampulitika, na apwera sa iba pang mga kinakaipuhan, dapat magpresentar kan saindang plataporma o program kan gobyerno, asin midbiron an mga nanonngdan sa banwa kan Komisyon sa Eleksyon. Dai kaipuhan irehistro an mga denominasyon asin sektang panrelihyon. Kaipuhan man na haboan an pagrerehistro sa mga nagmamawot na makamtan an saindang katuyuhan sa paagi nin karaotan o mga kontra paagi, o maghabo na suportahan asin sumunod sa konstitusyon na ini, o sinusuportahan kan arinman na gobyerno kan ibang nasyon.

An mga kontribusyong pinansyal sa mga partido, organisasyon, koalision o mga kandidatong pampolitika na hale sa mga gobyerno kan ibang nasyon asin mga sanga kaito na igwang relasyon sa mga eleksyon ipamumugtak na pakikilabot sa mga trabaho kan nasyon asin kun aakuon, magiging dagdag na basehan sa pagkansela sa pagkarehistro ninda apwera sa iba pang mga padusa na pwedeng itao kan ley.

(6) Base sa beripikadong reklamo o sa sadiri kaining inisyatibo, maghampang nin mga petisyon sa korte manungod sa pag-iba o paghale kan mga botante sa rehistro kan mga kwalipikadong botante; imbestigaron asin, kun pupwede, persigiron an mga pagkontra sa mga ley sa eleksyon kairiba an mga gibo o omision na ipinamumugtak na pandadaya, mga pagkakasala asin maraot na trabaho sa eleksyon.

(7) Magrekomendar sa Kongreso nin mga epektibong paagi tanga-ning mainaan an paggastos sa eleksyon, kairiba an limitasyon kan mga lugar na kakagan kan mga materyales sa propaganda asin mapugol

sagkod mapadusahan an gabos na porma kan mararaot na gibo sa eleksyon, asin mga nakakaribong na mga kandidato.

(8) Magrekomendar sa Presidente kan paghale sa kiisay man na opisyal o emplyado na sinugo kaini o an pagtatao nin anuman na iba pang disiplinaryong aksyon, dahelan sa dai-pagsunod o dai pakikilabot, o pagsuway sa mga direktiba, orden o desisyon.

(9) Magsumitir sa Presidente asin sa Kongreso nin komprehensibong report manungod sa palakaw kan kada eleksyon, plebesito, inisyatibo, reperendum, o recall.

Sek. 3. An Komisyon sa Eleksyon pwedeng magdesisyon en banc o sa dwang dibisyon, asin dapat magpromulgar nin reglamento kan paagi tanging mapadali an pagdedesisyon sa mga kaso sa eleksyon kairiba an mga iriwal antes iproklamar an nanggana. An gabos na siring na mga kaso sa eleksyon dapat dangogon asin disisyunan sa dibisyon, sa kondisyon na an mga mosyon sa rekonsiderasyon kan mga desisyon kaipuhan disisyunan kan Komisyon en banc.

Sek. 4. An pag-utob o paggamit kan gabos na mga prankisa o permit para sa palakaw kan transportasyon asin iba pang mga kagamitan pampubliko, midya kan komunikasyon o impormasyon, gabos na itinao, mga espesyal na pribilehyo, o konsesyon na itinago kan Gobyerno o anuman na parte, sanga, o instrumentalidad kaito, kairiba an arinman na korporasyon na sadiri o kontrolado kan gobyerno, pwedeng pamahalaan asin aregluhon kan Komisyon sa panahon nin Eleksyon. Katuyuhan kan siring na pamamahala asin pagareglo, na maseguro an pantay na oportunidad, panahon, espasyo, asin diretsong pagsimbag, kairiba na an reasonable asin pantay na singil para duman sa mga kampanya asin porum sa pagtao nin impormasyon sa publiko kan mga kandidato sa katuyuhan na maseguro an libre, marahay, malinig, matoninong asin tutubudon na eleksyon.

Sek. 5. An arinman na patawad, amnestya, parole, o suspensyon kan kapadusahan sa dai pag-otob kan mga ley, reglamento, asin regulasyon kan Eleksyon dai dapat na itao kan Presidente na dai nin pag-oyon an Komisyon.

Sek. 6. Kaipuhan tugutan na mamukad an sarong libre asin hayag na sistemang partido susug sa libreng pagpili kan mga tawo, na mapararom sana sa mga probisyon kan Artikulong ini.

Sek. 7. Dai kaipuhan maging balido an anuman na boto para sa

arinman na partido, organisasyon o koalisyon na pampulitika, apwera sa pwedeng itao kan Konstitusyon na ini sa irarom kan programang partidong listahan.

Sek. 8. An mga partido o organisasyon, o koalisyon pampulitika na nakarehistro sa irarom kan sistemang partidong-listahan dai dapat magkaiywa nin representante sa mga hunta nin pagrerehistro kan mga botante, sa mga hunta kan mga inspektor sa eleksyon, sa mga hunta kan mga parabilang, o sa iba pang siring na mga grupo. Siring man, sinda dapat tawan nin direktso na magnombrar nin mga bantay-eleksyon segun sa ley.

Sek. 9. Apwera kun laen an itinatao kan Komisyon sa mga espesyal na kamugtakan, an panahon nin eleksyon dapat mapoon nobenta dias antes kan aldaw kan eleksyon asin dapat matapos treinta dias pakalihis kaito.

Sek. 10. An mga kandidatong bona fide para sa anuman na publikong opisina kaipuhan na libre sa anuman na porma nin panbubulabog asin diskriminasyon.

Sek. 11. Kaipuhan magtagama sa regular o espesyal na mga pondo na sertipikado kan Komisyon kan kinakaipuhan na panggastos sa pagkakaigwa nin mga regular o espesyal na eleksyon, mga plebesito, mga inisyatibo, mga reperendum, asin mga recall asin, sa oras na maaprobaran, kaipuhan na ipaluwas tulos sa paagi kan sertipikasyon kan Tagapamayo kan Komisyon.

D. AN KOMISYON SA AWDIT

Seksyon 1. (1) Kaipuhan magkaiywa nin sarong Komisyon sa Awdit na kompwesto nin sarong Tagapamayo asin dwang Komisyunado, na dapat tubong-aking syudadano kan Pilipinas asin, sa panahon nin saindang nombamyento, treinta'y singko anyos an edad, mga certified public accountant na dai makulang sa sampolong taon an iksperyensya sa pag-awdit o myembro kan Philippine Bar na nagpraktis bilang abogado sa laog nin sampolong taon man sana asin maski noarin dai naging kandidato sa anuman an elehidong posisyon sa nakalihis na eleksyon, antes kan saindang nombamyento. Maski noarin dai dapat na magkapareho an propesyon kan gabos na Myembro kan Komisyon.

(2) An Tagapamayo asin an mga Komisyunado kaipuhan nom-

braran kan Presidente sa pag-oyon kan Komisyon sa Nombramyento sa terminong pitong taon na dai nin nombramyento giraray. Sa mga enot na nanombraran, an Tagapamayo dapat magkapot kan pwesto sa laog nin pitong taon, an sarong Komisyunado sa limang taon, asin an saro pang Komisyunado sa tolong taon, na dai na nonombraran giraray. An nombramyento sa anuman na bakante kaipuhan sana para sa dai natapos na termino kan sasalidadhan. Maski noarin dai dapat na nombraran o idesignar an siisay man na Myembro sa temporaryo o nanunungod na kapasidad.

Sek. 2. (1) An Komisyon sa Awdit kaipuhan igwa nin poder, awtoridad asin obligasyon na mag-iksamen, mag-awdit, asin mag-areglo kan gabos na mga kwenta manungod sa naresibe asin kita, mga ginastos o paggamit nin mga pondo asin propyedad, na manunungod, sadiri o linilikayan sana bilang engkargado kan Gobyerno, o anuman sa mga parte, sanga o kasangkapan kaito, kairiba an mga korporasyon na sadiri o kontralado kan gobyerno na igwa nin mga orihinal na karta asin base sa post-awdit, an: (a) mga grupong konstitusyunal, mga komisyon asin mga opisina na tinawan nin atwonomya sa kwarta sa irarom kan konstitusyon na ini, (b) mga nagsasadiring kolehyo asin inibersidad kan gobyerno, (c) mga korporasyon na sadiri o kontralado kan gobyerno asin an mga sanga kaito, asin, (d) mga entidad na bakong sa gobyerno na minaresibe nin subsidy o equity direkto o bakong direkto, hale o sa paagi kan gobyerno, na hinahagad kan ley o kan nagtataong institusyon na mapasairarom sa siring na pag-aawdit bilang sarong kondisyon sa pagresibe kan subsidy o equity. Siring man, na kun bakong bastante an sistemang internal kontrol kan inawdit na mga opisina, an Komisyon pwedeng gumamit nin mga paagi kairiba an temporaryo o espesyal na pre-awdit na kinakaipuhan asin dapat tangananing makorehir an mga kakulangan. Ini dapat magsaray kan kwenta heneral kan Gobyerno asin, para sa siring na panahon pwedeng muknaon kan ley, likayan an mga botser asin iba pang nagpapatotoong papeles manungod duman.

(2) Kaipuhan magkaigwa an Komisyon nin espesyal na awtoridad, segun sa mga limitasyon sa artikulong ini, na magtao sa sakop kan awdit asin pag-iksamen kaini, mag-establisar nin mga paagi asin metodo na kinakaipuhan manungod duman, asin magpromulgar nin mga regulasyon asin reglamento sa pagkukwenta asin pag-aawdit kairiba an mga manungod sa pag-olang o dai pagtugot sa mga paggastos o paggamit kan mga kwarta asin propyedad kan gobyerno na iregular,

dai kaipuhan, sobra-sobra, maluho o bakong tama.

Sek. 3. Daing ley na dapat ipasar na sa ano pa man na paagi napapaluwas sa hurisdiksyon kan Komisyon sa Awdit an arinman na entidad kan gobyerno o sanga kaini manungod sa anuman na pangangapital nin kwarta kan banwa.

Sek. 4. An Komisyon kaipuhan magsumitir sa Presidente asin sa Kongreso, sa laog nin panahon na itatao kan ley, kan taun-taon na report na sakop an kamugtakan asin pagpapalakaw sa kwarta kan Gobyerno, kan mga parte, mga sanga, asin mga instrumentaliti kaito, kairiba an mga korporasyon sa sadiri o kontrolado kan gobyerno, asin kan mga entity na bakong sa gobyerno, segun sa awdit kaini asin magrekomendar nin mga paagi na kinakaipuhan tanganing mapakarabay an pagiging epektibo asin episyente kan mga ini. Ini dapat magsumitir kan siring na iba pang mga report na pwedeng kaipuhan kan ley.

ARTIKULO X

GOBYERNO LOKAL

MGA PROBISYON HENERAL

Seksyon 1. An mga subdibisyon teritoryal asin politikal kan Republika kan Pilipinas iyo an mga probinsya, mga syudad, mga banwaan, asin mga baranggay. Kaipuhan magkaigwa nin mga rehyon awtonomus sa Muslin Mindanao asin sa mga Cordillera segun sa itinatao digdi.

Sek. 2. An mga subdibisyon teritoryal asin politikal kaipuhan magkaigwa nin awtonomyang lokal.

Sek. 3. An Kongreso kaipuhan gumibo nin ley nin sarong kodigo kan gobyerno lokal na magtatao sa paagi nin sarong sistema nin desentralisasyon na igwa nin epektibong paagi sa pagbawi nin katongdan, inisyatibo, asin reperendum, magbaranga sa iba-ibang yunit kan gobyerno lokal kan saindang poder, mga responsabilidad, asin mga rekurso, asin para sa mga kwalipikasyon, eleksyon, nombramyento asin paghale, termino, mga sweldo, mga poder asin gigibuhon kan lokal na opisyaes, sagkod gabos na iba pang bagay manungod sa organisasyon asin palakaw kan mga lokal na yunit.

na negosyo manungod sa mga kasangkapang pangpubliko kaipuhan itao segun sa paagi nin sosyo sa kapital, asin an mga mamamayo sagkod mga opisyal na nagpapalakaw kan nasabing korporasyon o asosasyon kaipuhan syudadanong Pilipino.

Sek. 12. An Estado kaipuhan pauswagon asin tawan nin preperensya sa paggamit nin trabahador na Pilipino, mga domestikong kasangkapan, sagkod mga produktong lokal asin magadaptar nin mga reglamento tanging magin marhay na pakikumpetensya kaini.

Sek. 13. An Estado kaipuhan magmawot nin sarong paagi sa negosyo na mageserbi sa karahayan kan kagabsan asin gamiton an gabos na porma asin reglamento sa pakinegosyo segun sa paaging pantay-pantay asin patas.

Sek. 14. An sustenidong pagpauswag sa sarong reserbwer nin mga talentong nasyonal na kompwesto kan mga syentipikong Pilipino, mga negosyante, mga propesyonal, mga manedyer, mga haralangkaw an kalidad na trabahong teknikal asin an mga batikanong trabahador asin artanos sa gabos na obras kaipuhan enganyaron kan Estado. Kaipuhan ipasunod kan Estado an tamang teknolohiya asin manteniron an paggamit kan teknolohiya para sa benepisyong nasyonal.

An pagpraktis kan gabos na propesyon sa Pilipinas kaipuhan ilimitar sa mga syudadanong Pilipino, apwera sana sa mga kasong itinatao kan ley.

Sek. 15. An Kongreso kaipuhan magmukna nin ahensya na magaserkaso sa pagkaigwa asin pagdakol nin mga kooperatiba bilang mga instrumento sa pagkaigwa nin hustisyang sosyal asin kauswagang ekonomiko.

Sek. 16. An Kongreso dai kaipuhan, apwera sa ley heneral, magmukna nin ley para sa pagpormar, pag-organisar, o mga reglamento nin mga pribadong korporasyon. An mga korporasyon na sadiri o kontrolado nin gobyerno pwedeng maggibo o magestabilisar sa paagi nin mga espesyal na karta para sa interes sagkod karahayan nin gabos asin paghion sa pagprobar nin praktikong ekonomya.

Sek. 17. An Estado, sa mga panahon nin emerhensya nasyonal, para sa interes publiko, durante kan emerhensya asin sa laog kan mga resonableng termino na pigboboot kaini, pwedeng iyo an temporaryong makapot o magpalakaw kan arin man na kagamitang pampubliko asin iba pang negosyong pribado.

Sek. 18. An Estado, sa karahayan kan nasyon o pagpensa kaini, pwedeng magpundar asin magpalakaw kan darakulang industriya, asin, pagkatapos mabayadan an hustong kantidad, pwedeng ibalyo sa pag-sadiri nin publiko an mga kagamitan asin an iba pang pribadong negosyo na pinalalakaw kan gobyerno.

Sek. 19. An Estado kaipuhan kontrolan o iprohibir an mga pagmonopolar nin mga negosyo kun interes publiko an pighahagad. Dai pwedeng tugutan an mga kombinasyon sa pagpupugol kan negosyo o disparehong kompetensya.

Sek. 20. An Kongreso kaipuhan magpundar nin sarong independyenteng Sentrong Awtoridad sa Kwarta (Central Monetary Authority) na an magigin mga Myembro kan Huntang Mamamayo kaipuhan mga tubong-aking syudadanong Pilipino, midbid sa pagkapyel, integridad, asin pagkamoot sa banwa, na an kadaklan mahale sa pribadong sektor. Hahagadan man sinda nin iba pang kwalipikasyon asin mga diskwalipikasyon na itatao kan ley. An nasabing awtoridad kaipuhan magtao nin direksyon kan palakaw sa mga paagi nin kwarta, pagbabangko, asin sa pagpapautang. Kaipuhan igwa ini nin awtoridad sa superbisyon sa pagpalakaw kan bangko asin diretsong magareglo segun sa itatao kan ley sa pagpalakaw kan mga kompanya asin sa iba pang mga institusyon na siring an trabaho.

Sagkod an Kongreso dai magmukna nin iba, an Bangko Sentral kan Pilipinas, segun sa palakaw kan nageeksistir na mga ley, iyo an magiging sentrong awtoridad sa kwarta.

Sek. 21. An mga pag-utang sa ibang Nasyon kaipuhan gibohon sana segun sa ley asin oyon sa mga reglamentos kan awtoridad sa kwarta. An impormashon manungod sa mga pagutang na nakua o piggarantiyan kan Gobyerno kaipunan maaraman kan publiko.

Sek. 22. Ano man na mga kagibuhan sa pag-ibitar o pagsuhay sa arin man na mga probisyon na kikonsiderar na kontra sa interes nasyonal kaipuhan tawan nin mga padusang sibil asin kriminal, segun sa itinatao kan ley.

ARTIKULO XIII

HUSTISYA-SOSYAL ASIN MGA DIRETSO NIN TAO

Seksyon 1. An Kongreso kaipuhan tawan nin pinakahalangkaw na

prayoridad an pagmukna nin mga leyes na magtatao nin proteksyon asin pagpaasenso kan mga deretso kan kagabsan na magkaigwa nin makataong dignidad, marhay na pagkabuhay sosyal, ekonomiko sagkod politikal, asin mahale an mga in hustisyang kultural sa paagi nin ekwitableng distribusyon kan kayamanan asin poder politikal para sa karahayan kan kagabsan.

Manungod sa kamawotan na ini, an Estado kaipuhan magmukna nin ley sa pagkua, pagsadiri, paggamit, asin pagpabakal kan mga sadiri sagkod sa pagbaranga kan mga ganansya kaini.

Sek. 2. An pagpapakarhay kan hustisya sosyal kaipuhan kaiba an kamawotan sa pagmukna nin mga oportunidad ekonomiko segun sa katalingkasan sa inisyatibong paghingwa asin pagtiwala sa sadiring kakayahan.

AN TRABAHO

Seksyon 3. An Estado kaipuhan magtao nin kumpletong proteksyon sa trabahador, sa lokal man o sa ibang nasyon, organisado o bakong organisado, asin padakulong an empleo, asin pantay na oportunidad sa empleo kan kagabsan.

Kaipuhan garanteyahan kaini an mga direktso kan mga trabahador sa pagporma nin sadiring organisasyon, an pinagsarong pakipagkasundo asin an kolektibong pakipagnegosyar asin direktso sa matoninong na pagwelga segun sa ley. Kaipuhan maasegurar ninda an pagkaigwa nin permanenteng trabaho, marhay na kondisyon kan lugar na pinagtatrabahuan, asin hustong sweldo. Kaipuhan sinda magpartisipar sa pagpapalakaw asin pagdesisyon na apektado an saindang mga benepisyong itinatao kan ley.

Kaipuhan protehiron kan Estado an pantay na prinsipyo sa pagtao nin responsibilidad sa mga trabahador asin tagsadiri sagkod an preperensyal na paagi sa pagresolber sa dai pagkasinarabutan, kaiba an konsilyasyon, asin kaipuhan ipasunod an pantay na pagsunod ninda digdi tanging magkaigwa nin katoninongang industriyal.

Kaipuhan magtao nin reglamento an Estado manungod sa relasyon kan mga trabahador asin mga tagsadiri sa parehong pagbanga kan ani o ganansya sa produksyon asin an deretso sa negosyo na magkaigwa nin rasonableng ganansya sa saindang pangangapital, asin an pagpadakul sagkod an pagpatalubo kaini.

AN REPORMANG AGRARIAN ASIN REKURSO NATURALES

Seksyon 4. An Estados kaipuhan maggibo, segun sa ley, nin programang repormang agrarian base sa direktso kan mga paralati asin kan regular na mga trabahador sa oma, na mga daing daga, na direkta o kolektibang makapagsadiri nin mga daga na saindang pigkukultibar, o sa kaso nin ibang paralati, makaresibi nin tamang parte kan mga ani hale digdi. Sa katuyuhan na ini, kaipuhan mag-enganyar an Estado asin magtao nin pararehong distribusyon kan enterong dagang pang-agrikultural, sa paagi kan mga prayoridad asin rasonableng mga retensyon sa paglimitar kaini segun sa itinatao kan Kongreso, na ikunsiderar an mga pangangaipong ekolohikal, pagpauswag, o hustong mga insentibo, asin sa paagi kan makahustisyang bayad. Sa pagdeterminar kan mga retensyon na sukol, kaipuhan respetaran kan Estado an mga direktso kan mga saradit na tagsadiri nin daga. Kaipuhan pa man na an Estado magtao nin mga insentibo para sa boluntaryong pagbarubaranga nin daga.

Sek. 5. Kaipuhan midbidon kan Estado an direktso kan mga paralati; mga trabahador sa oma, asin mga tagsadiri nin daga, siring man an mga kooperatiba, asin iba pang mga independyenting organisasyon nin paralati na magpartisipar sa pagplano, pagorganisar, asin pagpalakaw kan programa, sagkod magtao nin suporta sa agrikulturyur sa paagi nin tamang teknolohiya asin pagsiyasat, asin hustong mga serbisyong pinaryal, produksyon, pamamakal, asin iba pang serbisyong tabang.

Sek. 6. Kaipuhan iaplikar kan Estado an mga prinsipyo nin repormang agrarian o pag-administrar, kun mapupwede, segun sa ley, sa pagbaranga o paggamit kan iba pang mga rekurso naturales, sagkod an mga kadagaan na sadiri nin banwa sa paagi nin lease o konsesyon na sutable sa agrikulturyur, sa irarom kan enot na mga direktso, direktso sa homestead kan saradit na mga paralati, asin an direktso nin mga minor-yang komunidad sa saindang nairedar na mga daga.

An Estado pwedeng paestaron an mga paralati asin an mga paratrabaho sa oma na daing daga sa mga estadong agrikultural na ididistribwir sinda sa paaging itatao kan ley.

Sek. 7. An Estado kaipuhan tawan proteksyon nin diretsong mandakop-sira an mga parasira, lalo na sa mga komunidad lokal, sa mga katubigan komunal asin sa iba pang makukuwaan nin mga sira, magin sa tabang asin sa dagat. Kaipuhan na matawan suporta an mga para-

sira sa paggamit nin tamang teknolohiya asin pagsiyasat, hustong tabang na pinansyal, sa produksyon, asin asistensya sa pagpapabakal sa merkado, asin iba pang mga serbisyo. An proteksyon kaipuhan maekstendir sagkod sa mga kadagatan na pigkukuwaan kan saindang ikina-bubuhay kontra sa pakikiaram o paglaog kan mga estrangherong para-sira. Kaipuhan makua ninda an hustong kahirasan sa mga pakinabang sa kayamanan kan katubigan asin kadagatan.

Sek. 8. Kaipuhan magtao nin mga insentibo an Estado sa mga tag-sadiri nin daga sa pangangapital na hale sa nakuang bayad sa programang agrarian sa pagpauswag kan industryalisasyon, pagpundar nin mga empleo, asin pagbugtak sa pribado kan mga negosyong hawak kan publikong sektor. An mga instrumento pinansyal, na ginamit bilang bayad sa saindang mga daga kaipuhan onrahon bilang kolateral sa mga negosyong gusto nindang laugan.

REPORMA SA DAGANG URBAN ASIN PAGPAPAHARONG

Seksyon 9. An Estado, segun sa ley asin para sa karahayan kan gabos, kaipuhan maggibo, sa pakikooperar sa pribadong sektor, nin padagos na programa nin reporma sa dagang urban asin sa pagpapaharong na pwedeng makua sa hababang kantidad an sarong desenteng harong asin an mga kinakaipuhan na mga serbisyo para sa mga daing sukat asin mga syudadanong daing harong sa mga sentrong urban o mga lugar na babalyuhan. Kaipuhan man na padakulon an oportunidad sa hustong empleo sa nasabing mga syudadano. Sa pag-implementar kan nasabing programa, kaipuhan respetaran kan Estado an mga direktso kan saradit na mga tagsadiri nin propyedad.

Sek. 10. Kaipuhan dai haleon o gabaon an mga harong kan mga pobreng nageeristar sa urban o rural, apwera sana kun ipigboboot kan ley asin sa paaging makahustisya sagkod makatao.

Dai dapat gibohon an pagbalyo o relokar kan mga pobreng nage-erestar sa mga urban o rural na daing hustong konsultasyon asin duman sa mga komunidad na saindang babalyuhan/relokasyon.

SALUD

Seksyon 11. Kaipuhan an Estado magadaptar nin pinagsaro asin kumprehensibong paagi sa pagpauswag kan salud na hingwahon an

paggibo nin enot na mga kaipuhan, marhay na salud, asin iba pang mga serbisyo soyal na kayang bakalon kan gabos na tao. Kaipuhan magkaigwang prayoridad para sa mga kaipuhan kan daing mga sukat na naghehelang, mga gurang, mga biyade, mga babae, asin an ilong lubos na mga aki. Kaipuhan man hingwahon kan Estado na matawan nin asistensya medikal an mga alabado.

Sek. 12. An Estado kaipuhan magestabilisar asin magmantenir nin epektibong sistema sa pag-administrar kan pagkakan sagkod bulong (food and drug regulatory) asin maggibo nin hustong pagpauswag kan manpower sa salud asin sa pagsiyasat (appropriate health manpower development and research), na masimbag sa mga pangangaipo kan salud asin mga problema.

Sek. 13. An Estado kaipuhan mag-estabilisar nin espesyal na ahensya para sa mga inbalido, sa saindang rehabilitasyon, pagpauswag sa sadiri, asin pagtiwala sa sadiring kakayahan, asin para sa pakikisumaro ninda sa bilog na sosyedad.

AN KABABAIHAN

Sek. 14. An Estado kaipuhan tawan nin proteksyon an kababaihan sa pagtao nin libre asin marhay na kondisyon sa pagtrabaho, na ikonsiderar an saindang kamugtakan sagkod mga oportunidad na makapakarhay kan saindang kapakanan asin makua an hustong potensyal sa pagserbisyo sa nasyon.

PARTISIPASYON ASIN MGA DIRETSON KAN MGA ORGANISASYON KAN MGA TAWO

Sek. 15. An Estado kaipuhan respetaran an partisipasyon kan mga independyenteng organisasyon kan mga tao tanging makua asin maataman, sa laog kan prinsipyong demokrasya, an saindang lehitimo asin kolektibong interes es sagkod mga kamawotan sa matoninong na paagi asin segun sa ley.

An organisasyon nin mga tao, *bona fideng* asosasyon kan mga syudadano na nagpapaheling nin kapasidad sa pagpauswag kan interese publiko sagkod midbid na liderato, pag-iriba asin istraktura.

Sek. 16. An direktso kan namamanwa sagkod kan saindang mga

organisasyon para sa epektibo asin rasonableng partisipasyon sa gabos na klaseng sosyal, politikal, asin pagdesisyon ekonomiko kaipuhan dai ipagbawal. An Estado kaipuhan, segun sa ley, padali an pag-establisar kan mga paagi nin hustong konsultasyon.

MGA DIRETSON NIN TAWO

AN KOMISYON SA MGA DIRETSON NIN TAWO

Sek. 17. (1) Sa paagi kaini mumuknaon an sarong independyenteng opisina na aapudon Komisyon sa mga Diretso nin Tawo.

(2) An Komisyon kaipuhan kompwesto nin Tagapamayo asin apat na Myembro na mga tubong-aking syudadano kan Pilipinas asin an kadaklan sainda mga myembro kan Bar. An termino kan serbisyo asin an iba pang kwalipikasyon kan mga myembro kan Komisyon kaipuhan itao kan ley.

(3) Sagkod na an Komisyon dai nabibilog, an nageeksister na Komite Presidensyal sa mga Diretso nin Tawo kaipuhan iyo an magpala-kaw kan presenteng mga gibohon asin mga poder.

(4) An aprobadong pondo kan Komisyon kaipuhan itao tolos asin regular na ipaluwas.

Sek. 18. An Komisyon sa mga Diretso nin Tawo kaipuhan igwa kan mga minasunod na gibuhon asin mga poder:

(1) Mag-imbestigat, sa saindang sadiri o sa mga reklamo nin ibang lado, kan gabos na klase nin pagbayular sa mga diretso nin tawo kaiba an mga diretsong sibil asin pulitikal;

(2) Mag-adaptar nin mga susundon sa pagpapalakaw, mga reglamento nin prosedimyento, asin magsangat nin demanda manungod sa mga pagbayular kaini segun sa mga Reglamento kan Korte;

(3) Magkaag nin mga tamang reglamentong legal sa proteksyon kan mga diretso nin tawo para sa gabos na persona sa laog kan Pilipinas, siring man sa mga Pilipinong nageestar sa ibang nasyon, asin magtao nin reglamentong minaprohibir, asin tawan nin tabang na legal an mga daing sukut na pigbayular an mga diretso o siisay man an nanga-

ngaipong proteksyon;

(4) Maggibo nin mga poder sa pagbisita sa mga prisohan, kulungan, o mga pasilidad nin detensyon;

(5) Mag-establisar nin padagos na programa sa pagsiyasat, edukasyon, asin impormasyon sa pagkua nin pangenot na respeto para sa mga direktso nin tawo,

(6) Irekomendar sa Kongreso an epektibong reglamento sa pagpalangkaw kan mga direktso nin tawo asin sa pagkaag para sa kompensasyon sa mga biktima, kan mga bayolasyon kan mga direktso nin tawo, o sa saindang pamilya;

(7) Ipaaram an pagtubod kan Gobyerno kan Pilipinas sa pagsunod sa mga obligasyon manungod sa mga direktso nin tao sa pakikipagtratong internasyonal;

(8) Magtao nin imyunite sa kiisay man kung haen an testimonya o pagkakaigwa nin mga dokumento o ibang ebidnesya kaipuhan o kumbinyente sa pagdeterminar kan katotoohan sa anuman na imbestigasyon na piggigibo ninda o sa irarom kan awtoridad kaini;

(9) Hagadon an asistensya kan arin man na departamento, bureau, opisina, o ahensya sa paggibo kan sadiring mga gibuhon;

(10) Magnombrar nin mga opisyal asin mga empleado segun sa itinatao kan ley;

(11) Maggibo kan ibang mga trabaho asin mga gibuhon na pwedeng itao kan ley.

Sek. 19. An Kongreso pwedeng magtao para sa iba pang kaso nin mga dai pagsunod sa mga diretsa nin tawo na kaipuhan nasa sa irarom kan awtoridad kan Komisyon na pigkokonsiderar an mga rekomendasyon.

ARTIKULO XIV

AN EDUKASYON, SIYENSYA ASIN TEKNOLOHIYA, MGA ANTE, KULTURA, ASIN AN ISPORTS

EDUKASYON

Seksyon 1. An Estado kaipuhan tawan nin proteksyon asin protehiron an direktso kan gabos na syudadano sa pagkaigwa nin kalidad na

edukasyon sa enterong grado asin maggibo nin mga medyos tanganing an kagabsan makakua kan nasabing edukasyon.

Sek. 2. An Estado kaipuhan:

(1) Mag-establisar, magmantenir, asin magsuporta sa kumpleto, husto, asin integradong sistema nin edukasyon na igwang kahulugan sa mga kaipuhan kan mga tao asin kan sosyedad;

(2) Mag-establisar asin magmantenir nin sarong sistemang libreng edukasyon sa mga gradong elementarya asin sekundarya. Bako sa paglimitar sa diretsong natural kan mga magurang sa pag-ataman kan saindang mga kaakian, an edukasyon elementarya magigin sapiritan sa gabos na aking nasa edad nin pag-eskwela;

(3) Mag-establisar asin magmantenir nin itinataong iskolarsyip, mga programang pantay an pribelihyo sa mga estudyante, mga tabang pinansyal, asin iba pang insentibo na bukas para sa mga deserbing estudyante sa mga publiko asin pribadong mga eskwelahan, lalo na sa mga daing sukat;

(4) Enganyaron an mga sistemang edukasyon na non-formal, informal, asin indigenous o solong pakanuod, siring man an independyente o sadiring pag-adal, mga programa sa pagtukdo-sa-mga nasa-luwas-kan-eskwelahan, lalo na idtong minatugon sa mga kaipuhan kan komunidad, asin

(5) Magkaag, para sa mga may-edad na syudadno, sa mga biyadi, asin sa dai-sa-laog-kan-eskwelahan na mga kaakian, nin mga pagtukdo sa sibiko, pakanuod bokasyonal asin iba pang kakayahan.

Sek. 3. (1) An gabos na institusyon edukasyonal kaipuhan magkaigwa nin pag-adal kan Konstitusyon na kaiba sa kurikulum o kurso;

(2) Kaipuhan ititukdo an pagkamakabanwa asin pagkanyonanalitiko, pagkamoot sa tawo, pag-apresyar sa mga ginibuhan kan mga heroe sa pagtabang ninda sa pagpauswag kan historya kan nasyon, itukdo an mga diretso asin gibuhon nin pagkasyudadano, pakusugon an mga gawing etikal asin ispiritwal, pagpapauswag kan karakter moral asin disiplina personal, enganyaron an kritikang pag-iisip asin pagka-

Susog sa mga probisyon kan ley asin sa pinagboboot kan Kongreso an Gobyerno kaipuhan maggibo nin mga palakaw sa pag-inisyar asin pagsustenir sa paggamit kan Filipino bilang opisyal na midyum nin komunikasyon asin bilang lenggwahe nin instruksyon sa sistemang-edukasyon.

Sek. 7. Sa obhetong komunikasyon asin institusyon an mga opisyal na lenggwaheng gagamiton kan Pilipinas iyo an mga Filipino asin, sagkod dai ipinagboboot kan ley, English.

An mga rehyonal na mga lenggwahe iyo an mga lenggwaheng opisyal sa mga rehyon asin kaipuhan magserbi bilang katabang na midyum nin instruksyon.

An Espanol asin Arabic kaipuhan pauswagon sa paaging boluntaryo asin opsyonal.

Sek. 8. Ining Konstitusyon kaipuhan ipromulgar sa Filipino asin English asin kaipuhan itranslar sa mga mayor na lenggwaheng rehiyonal, Arabic, asin Espanol.

Sek. 9. An Kongreso kaipuhan establisaron an sarong Komisyon nin Lenggwaha Nasyonal kumpwesto nin mga delegado hale sa iba-ibang rehiyon asin mga disiplina na kaipuhan maggibo, magkoordinar, asin magpromoter nin mga pagsiyasat para sa pagpapauswag, magpropagar, asin magpreserbar kan Filipino asin kan iba pang mga lenggwahe.

AN SIYENSYA ASIN AN TEKNOLOHIYA

Sek. 10. An siyensya asin an teknolohiya kaipuhan para sa pagpauswag asin progresong nasyonal. An Estado kaipuhan tawan nin prayoridad an pagsiyasat asin pagpauswag, imbensyon, inobasyon, asin an paggamit kan mga ini; asin sa siyensya sagkod teknolohyang edukasyon, training, asin mga serbisyo. Kaipuhan suportahan an mga lokal, an magagamit na siyentipiko asin kapabilidad teknolohikal asin na pag-aplikar kan mga ini sa sistemang pagproduser kan nasyon asin kabuhatan nasyonal.

Sek. 11. An Kongreso pwedeng magtao nin mga insentibo, kaiba na pagbawas sa bwis, sa pag-enganyar sa pribadong partisipasyon sa mga

programa kan mga kaipuhan asin aplikadong pagsiyasat siyentipiko. An mga iskolarsyip, grants-in-aids, o iba pang mga paagi nin insentibo kaipuhan itao sa mga dapat na tawan na mga estudyante sa siyensya, mga parasiyasat, mga siyentipiko, mga imbentor, mga teknolodyist, asin mga estudyanteng igwang espesyal-na-talento.

Sek. 12. An Estado kaipuhan ipagamit an pagtransper asin pagpromot kan mga teknolohya sa gabos na rekursos para sa benepisyong nasyonal. Kaipuhan enganyaron an pinakadakul na paartisipasyon kan mga pribadong grupo, gobyerno lokal, asin mga organisasyon-hale-sa-komunidad sa pagpaandar asin paggamit kan siyensya asin teknolohiya.

Sek. 13. An Estado kaipuhan tawan proteksyon asin seguridad an eksklusibong diretso kan mga siyentipiko, mga imbentor, mga artista, asin iba pang mga syudadanong igwang talento sa saindang mga pag-sadiring intelektwal asin mga ginibuhan, partikularmente kun igwang makukuang benepisyong an mga tao, sa laog kan panahon na itatao kan ley.

AN MGA ARTE ASIN KULTURA

Sek. 14. An Estado kaipuhan gibuhon an pagpreserbar, pagpaya-man, asin dinamikong ebolusyon kan kulturang nasyonal kan Pilipino segun sa prinsipyo nin unididad sa pagkaborolag sa irarom kan klima nin libreng artistiko asin ekspresyong intelektwal.

Sek. 15. An mga arte asin mga literatura kaipuhan magkaigwa nin patronahe kan Estado. An Estado kaipuhan ikonserbar, ipasar, asin papopularon an tradisyon na historikal asin kultural, asin an mga rekursos, sagkod an mga artistikong ginibuhan.

Sek. 16. An gabos na artistiko asin historikong kayamanan kan nasyon iyo an kompwesto kan kayamanan kultural kan nasyon asin kaipuhan nasa irarom nin proteksyon kan Estado na iyo an matao nin reglamento sa pagdistribwier kaini.

Sek. 17. An Estado kaipuhan midbidon, irespeto, asin tawan proteksyon an mga diretso kan mga lokal na komunidad kultural tanga-ning mapreserbar asin mapauswag an saindang mga kultura, mga tradisyon, asin mga institusyon. Kaipuhan konsideraron an mga diretsong

ini sa pagpormar kan mga paggibo nin plano nasyonal asin mga palakaw.

Sek. 18. (1) An Estado kaipuhan magtao nin pantay na oportunidad kultural sa paagi nin sistema edukasyonal, sa mga publiko o pribadong mga sektor, sa mga iskolarsyip, sa mga tabang asin sa ibang mga insentibo, asin mga sentrong kultural na komunidad, asin sa iba pang mga lugar.

(2) An Estado kaipuhan enganyaron asin suportaran an mga pagsiyasat asin pag-adal sa mga arte asin kultura.

ISPORTS

Sek. 19. (1) An Estado kaipuhan ipromot an edukasyon pisikal asin enganyaron an mga programa sa isports, kumpetensya nin mga asosasyon, asin amateur na isports, kaiba an training sa kumpetensyang internasyonal, sa pagkaigwa nin disiplinang pangsadiri, teamwork, asin ekselensya sa pagpauwang kan mga syudadanong marhay an salud asin alerto.

(2) An gabos na institusyon edukasyonal kaipuhan maggibo nin regular na aktibidades sa isports sa enterong rona sa pakikooperar sa mga klab atletiko asin iba pang mga sektor.

ARTIKULO XV

AN PAMILYA

Seksyon 1. An Estado minimidbid an pamilya kan Pilipino bilang pundasyon kan nasyon. Dahil digdi, kaipuhan pakusogon anpagkaburugkos asin aktibong pagpromot kan total na pagpapauswag kaini.

Sek. 2. An pag-agom, bilang sarong institusyon na dai pwedeng pagbulagon, iyo an pundasyon kan pamilya asin kaipuhan tawan nin proteksyon kan Estado.

Sek. 3. An Estado kaipuhan depensahan:

(1) An diretso kan mga mag-agom sa paggibo nin pamilya na segun sa saindang pagtubod sa relihiyon asin sa mga kaipuhan kan responsableng pagkamagurang,

(2) An direktso kan mga kaakian sa mga asistensya, kaiba an tamang pag-ataman sagkod nutrisyon, asin an espesyal na proteksyon na nagigikan sa gabos na klase nin pagpabaya, abuso, pagmaltratar, eksploitasyon, asin iba pang mga kondisyon na nakakaraot sa saindang pagdakula;

(3) An direktso kan pamilya sa pagkaigwa nin pagdelensya asin suweldo na husto sa pagkabuhay; asin

(4) An direktso kan mga pamilya o kan saindang mga asosasyon sa pagpartisipar sa pagplano asin pag-implentar kan mga palakaw asin mga programa na apektado sinda.

Sek. 4. An Pamilya igwang katungdan na atamanon an mga gurang na myembro kan saindang pamilya siring man an Estado kaipuhan gibuhon ini sa paagi nin makahustisyang mga programa nin seguridad sosyal.

ARTIKULO XVI

PANGKAGABSAN NA MGA PROBISYON

Seksyon 1. An bandera kan Pilipinas kaipuhan pula, puti, asin asul; na may sarong aldaw asin tulong bituon, rinerespeto asin tinatawan nin onra kan mga tawo asin rekonisido kan ley.

Sek. 2. An Kongreso sa paagi kan ley pwedeng mag-adaptar nin sarong bagong ngaran para sa nasyon, sarong himno nasyonal o sarong selyo nasyonal, na an gabos puro tunay na panalmingan asin simbolo kan mga kama'wotan, agi-agi, asin mga tradisyon kan banwa. An siring na ley kaipuhan mag-epektwar sana pakatapos maratipikaran kan banwa sa sarong reperendum nasyonal.

Sek. 3. An Estado dai pwedeng idemanda na dai nin pagkaaram.

Sek. 4. An Pwersa Armada kan Pilipinas kaipuhan kompwesto kan mga armadong pwersang syudadano na kaipuhan mag-agi sa sarong training sa militar asin pagserbe, segun sa itatao kan ley. Kaipuhan magkaigwa ini nin regular na pwersa na kaipuhan sa seguridad kan Estado.

Sek. 5(1) An gabos na myembro kan pwersa armada kaipuhan mag-sumpa na sinda masuportar asin madepensa kaining Konstitusyon.

(2) An Estado kaipuhan pakusogon an ispiritong pagkamoot sa banwa asin nasyonalistikong pagkamuklat sa militarya, asin pagrespetar sa mga diretso kan banwa sa paggibo kan saindang trabaho.

(3) An propesyonalismo sa pwersa armada asin an hustong suweldo asin benepisyo kan mga myembro kaini kaipuhan iyo an enot na aserkasuhon kan Estado. An pwersa armada kaipuhan dai mag-entra sa mga partidong pulitika.

Daing myembro kan militar an pwedeng mag-entra direktamente o indirektamente sa arin man na aktibidades nin partidong pulitikal, apwera sa pagboto.

(4) Daing myembro kan pwersa armada na nasa akbitong serbisyo an kaipuhan, sa ano man na oras, manombraran o madesignar sa ano man na kapasidad na posisyon sibil sagkod sa mga korporasyon na sadiri o kontrolado nin Gobyerno o arin man na ahensya kaini.

(5) An ley sa pagretiro kan mga militaryong opisyal kaipuhan dai tugutan an pag-ekstender kan saindang serbisyo.

(6) An mga opisyal asin mga myembro kan pwersang regular kan pwersa armada kaipuhan proporsyonadong rekruton sa gabos na mga probinsya asin sa mga syudad kun mapupwede.

(7) An torno kan pagtrabaho kan Hepe nin mga Tauhan kan pwersa armada kaipuhan dai masobra sa tolong taon. Siring man, sa panahon nin gera o iba pang emerhensya nasyonal na pigdeklarar kan Kongreso, an Presidente pwedeng ekstenderon an nasabing torno.

Sek. 6. An Estado kaipuhan establisaron asin manteniron an sarong pwersa nin pulis, na kaipuhan nasyonal an sakop asin sibilyan sa karakter, sa administrasyon asin kontrol nin sarong Komisyon sa Pulis Nasyonal (National Police Commission).

Sek. 7. An Estado kaipuhan magtao nin antemano asin hustong pag-ataman, mga benepisyo, asin iba pang klase nin asistensya sa mga beterano kan gera asin mga beterano sa mga kampanyang militar, para sa saindang nabayaan na mga agom asin mga aki. An mga pondo kaipuhan itao asin ikonsiderar an pagtao sainda nin mga dagang pang-agrikultural sa mga dagang sadiri nin banwa asin, sa karapatdapat na mga

kaso, an paggamit kan mga rekurso sa naturales.

Sek. 8. An Estado kaipuhan, sa pana-panahon, rebisahon na mapalangkaw an mga pensyon asin iba pang mga benepisyo para sa mga retirado magin sa gobyerno asin sa mga pribadong sektor.

Sek. 9. An Estado kaipuhan tawan proteksyon an mga konsumidores sa maraot na mga praktis kan negosyante asin sa hababang kalidad o nakakaraot na mga produkto.

Sek. 10. An Estado kaipuhan magtao nin palakaw sa palibot para sa enterong pagpapauswag kan kapabilidad nin Pilipino asin an pagluwas kan mga istrukturang pangkomunikasyon na tama sa mga pangangaipo asin mga aspirasyon kan banwa asin an pantay na pagbulos nin importasyon sa laog asin sa luwas kan nasyon, segun sa palakaw na pigrespeto an katalingkasan sa pagtaram asin sa pamamahayag.

Sek. 11 (1) An pagsasadiri asin an pagpapalakaw kan *mass media* kaipuhan ilimitar sa mga syudadano kan Pilipinas, o sa mga korporasyon, mga kooperatiba, o mga asosasyon, na sadiring entero asin pigmaneho kan nasabing mga syudadano.

An Kongreso kaipuhan iproporsyon o ipagbawal an pagmonopolya kan mga komersyal sa mass media kun kinakaipuhan an seguridad kan Estado. Daing kombinasyon sa pagraot o bakong rasonableng kompetisyon sa negosyo an tutugutan.

(2) An industryang adbertaysing na nakakapukaw kan mga interes publiko, kaipuhan limitaran kan ley para sa proteksyon kan mga konsumidores asin sa pagpalangkaw sa karahayan kan kagabsan.

An mga syudadanong Pilipino sana o mga korporasyon o asosasyon na igwa nin setenta porsyento an kapital na sadiri kan nasabing mga syudadano an tutugutan sumale sa industryang adbertaysing.

An partisipasyon kan mga negosyanteng estranghero sa pamamayo sa mga negosyo kan nasabing mga industriya kaipuhan ilimitar sa proporsyon na kantidad kan saindang kapital, asin an gabos na ehekutibo asin mga namamahalang opisyal kan nasabing mga negosyo kaipuhan mga syudadano kan Pilipinas.

Sek. 12. An Kongreso kaipuhan magmukna nin Junta sa Konsultasyon na maatol sa Presidente sa mga pamamalakad na apektado an mga komunidad kultural na minorya, na an kadaklan kan mga myembro maghahale sa nasabing mga komunidad.

ARTIKULO XVII

MGE ENMIYENDA O REBISYON

Seksyon 1. An ano man na enmiyenda o pagliliwat sa Konstitusyon na ini pwedeng iproponer kan minasunod:

- (1) An Kongreso, sa paagi nin tres-kwarto ($3/4$) na boto kan mga Myembro; o
- (2) Sarong Kombensyon Konstitusyonal.

Sek. 2. An mga enmiyenda sa Konstitusyon pwedeng iproponer direktamente kan banwaan sa pag-inisyar nin sarong petisyon nin dose (12%) porsyento kan total na bilang kan mga rehistradong botantes, na an kada distrito lehislatibo irerepresentar nin tres (3%) porsyento kan mga rehistradong botantes. Daing enmiyenda sa irarom kan seksyon na ini an pwedeng iawtorisar sa laog nin singko anyos pagkatapos kan ratipikasyon kan Konstitusyon o sarong bes kada singko anyos pakalihis kaini.

An Kongreso kaipuhan magkaag para sa implementasyon kan paggibo kan diretsong ini.

Sek. 3. An Kongreso pwede, sa paagi nin dos-tersyong boto ($2/3$) kan gabos na Myembro, mag-apud nin sarong kombensyon konstitusyonal, o sa paagi nin mayoryang boto kan gabos na Myembro, magsu-mitter sa mga botantes nin kahaputan sa pag-apod sa nasabing kombensyon.

Sek. 4. Ano man na enmiyenda sa, o rebisyon kan, Konstitusyon sa irarom kan Seksyon 1 digdi magigin balido kun maratipikaran nin mayoryang boto sa sarong plebisito na gigibuhon antes umabot an sesenta dias makalihis an nobenta dias pagkatapos maaprobaran an enmiyenda o rebisyon.

Ano man na enmiyenda sa irarom kan Seksiyon 2 digdi magigin balido kun ratipikaran nin mayoryang boto sa sarong plebisito na gigibuhon antes umabot an sesenta dias o dai makalihis an nobenta dias pagkatapos kan sertipikasyon kan Komisyon sa Eleksyon kun supisyente an petisyon.

ARTIKULO XVIII

MGA TEMPORARYONG PROBISYON

Seksiyon 1. An primerong eleksyon sa irarom kaining Konstitusyon kan mga Myembro kan Kongreso kaipuhan gibuhon sa ikadwang Lunes kan Mayo, 1987.

An primerong eleksyon lokal kaipuhan gibuhon sa sarong talaan na petsa na dedeterinarian kan Presidente, na pwedeng isabay sa eleksyon kan mga Myembro kan Kongreso. Kaipuhan kairiba digdi an pag-elihir sa mga Myembro kan mga konseho nin siyudad o munisipal sa laog kan Metro Manila.

Sek. 2. An mga Senador, mga Myembro kan Camara de Representantes, asin an mga opisyal lokal na primerong elehido sa irarom kaining Konstitusyon kaipuhan magserbisyo sagkod sa udto kan Hunyo 30, 1992.

Sa mga Senador na elehido sa eleksyon sa 1992, an enot na doseng nakakua kan pinakahalangkaw na bilang nin boto kaipuhan magserbi sa laog nin seis anyos asin an natatadang dose sa laog nin tres anyos.

Sek. 3. An gabos na nag-eeksisting leyes, mga dekrito, mga orden ehekutibo, mga proklamasyon, mga surat na instruksyon, asin iba na inkonsistent sa Konstitusyon na ini magigin operatiba sagkod dai naenmiyendahan, naliliwat o nasasalidahan.

Sek. 4. An gabos na eksisting mga treaty o kontratang internasyonal na dai naratipikaran dai pwedeng baguhon o ekstendiron kun dai nin pag-oyon an igwang dos-tersyo kan gabos na Myembro kan Senado.

Sek. 5. An anom-na-taon na termino kan inkumbent na Presidente

asin Bise-Presidente na naelehir sa eleksyon kasu Pebrero 7, 1986, para sa sinkronisasyon kan mga eleksyon, pinagaekstender sagkod sa Hunyo 30, 1992.

An enot na mga regular na eleksyon para sa Presidente asin Bise-Presidente sa irarom kaining Konstitusyon gigibuhon sa ikaduwang Lunes nin Mayo, 1992.

Sek. 6. An inkumbent na Presidente kaipuhan magpadagos sa paggibo nin mga poder lehislatibo antes na an Primerong Kongreso dai nagtitiripon.

Sek. 7. Antes na igwang sarong ley an naipasar, an Presidente pwedeng magkaag, sa paagi nin nombramyento hale sa sarong listahan nin mga nominadong naggigikan sa nanunungdan na mga sektor, nin pwesto na reserba para sa representasyon sektoral sa Parapa (1), Seksyon 5 kan Artikulo VI kaining Konstitusyon.

Sek. 8. Sagkod dai nagtatao an Kongreso nin iba, an Presidente pwedeng magmukna nin Awtoridad Metropolitan na maggikan sa mga namamayo kan mga yunit nin gobyerno lokal sa laog kan Metropolitan Manila.

Sek. 9. An sarong sangang-probinsya (sub-province) mapadagos sa pag-eksister sagkod ini dai nagigin regular na probinsya o sagkod na an sakop na mga munisipyo kaini dai ikauli sa ina na probinsya.

Sek. 10. An gabos na Korte na nag-eeksister sa panahon kan ratipikasyon kaining Konstitusyon mapadagos sa paggibo sa saindang hurisdiksiyon, sagkod daing ibang ipigboboot an ley. An mga probisyon kan nag-eeksisting Reglamento kan Korte, mga akta hudisyaryo, asin mga ley prosedyural na bakong inkonsistent kaining Konstitusyon, mapadagos mag-operar sagkod dai naenmiyendahan o naliwat kan Korte Suprema o kan Kongreso.

Sek. 11. An mga inkumbentong Myembro kan Hudisyaryo kaipuhan magpadagos kan pag-opisina sagkod dai umabot sa setenta anyos, o magin inkapasidad sa paggibo kan mga trabaho sa saindang opisina, o hinale por sobre sa kaso.

Sek. 12. An Korte Suprema kaipuhan, sa laog nin sarong taon

pakatapos kan ratipikasyon kaining Konstitusyon, magmukna ki sarong sistematikong plano tanganing mapadali an desisyon o resolusyon sa mga kaso o mga bagay na napepending sa Korte Suprema o sa mga hibabang korte antes kan epektibidad kaining Konstitusyon. Sarong parehong plano an kaipuhan iadaptar para sa gabos na mga espesyal na korte asin an mga konsehong quasi-judicial.

Sek. 13. An epektong legal sa pagkalihis, antes kan ratipikasyon kaining Konstitusyon, kan mga aplikableng panahon para sa pagdesisyon o resolusyon kan mga kaso o mga bagay napigsumiter para sa adyudikasyon kan mga korte, dedeterminaran kan Korte Suprema sa praktikableng madaling panahon.

Sek. 14. An mga probisyon kan parapa (3) asin (4), Seksyon 15 kan Artikulo VIII kaining Konstitusyon maaplikar sa mga kaso o mga bagay na pigsumiter antes kan ratipikasyon kaining Konstitusyon, kun an aplikableng panahon nakalihis na pagkatapos kan ratipikasyon.

Sek. 15. An mga inkumbentong Myembro kan Komisyon sa Serbisyo Sibil, an Komisyon sa Eleksyon, asin an Komisyon sa Awdit mapadagos kan pag-opisina pakalihis nin sarong taon pakatapos kan ratipikasyon kaining Konstitusyon; kun dai nahale dahil sa kaso, o nagin inkapasidad sa paggibo kan mga trabaho sa saindang mga opisina, o pignombraran para sa bagong termino digdio. Daing kaso na kaipuhan an siisay man na Myembro magserbisyo nin sobra sa siete anyos kaiba an serbisyo antes kan ratipikasyon kaining Konstitusyon.

Sek. 16. An mga emplyadong career civil service na nahale sa serbisyo na daing kaso kundi sa resulta kan reorganisasyon segun sa Proklamasyon No. 3 kan petsa Marso 25, 1986 asin kan reorganisasyon pagkatapos kan ratipikasyon kaining Konstitusyon kaipuhan magkaigwa nin hustong bayad sa separasyon, asin an mga benepisyo sa retirement sagkod iba pa na saindang natipon sa irarom kan ley makusog na pigaaplikar sa gabos sa panahon kan saindang separasyon. Kun bako naman, sa opsyon kan mga empleado, pwede sindang konsideraron na mag-emplyar sa gobyerno, o sa ano man na mga subdibisyon, mga instrumentalidad, mga ahensya, kaiba an mga sadiri o kontroladong korporasyon nin gobyerno asin kan mga sanga kaini. An probisyon na ini aplikado sa mga career na opisyal kun an resignasyon, na piggibo nasa linya kan nag-eeksister na palakaw, pinag-akseptar.

Sek. 17. Sagkod na an Kongreso dai nagtatao, an Presidente mare-sibe nin taunan na sweldo na tres sientos mil pesos; an Bise-Presidente, an Presidente kan Senado, an Ispiker kan Camara de Representantes, asin an Namamayong Mahistrado kan Korte Suprema, dos sientos kwarenta mil pesos kada saro, an mga Senador, an mga Myembro kan Camara de Representantes, an mga Katabang na Mahistrado kan Korte Suprema, asin an mga namamayo kan mga Komisyon Konstitusyonal, dos sientos kwatro mil pesos kada saro; asin an mga Myembro kan mga Komisyon Konstitusyonal, siento otsenta mil pesos an kada saro.

Sek. 18. Sa pinakamadaling panahon, an Gobyerno kaipuhan itaas an mga eskala nin sweldo kan ibang mga opisyal asin mga emplyado kan gobyerno nasyonal.

Sek. 19. An gabos na propyedades, mga rekord, mga ekipahe, mga edipisyo, mga pasilidad, asin an iba pang mga pagsadiri kan ano man na opisina o grupo na naabolisar o nareorganisar sa irarom kan Proklamasyon No. 3 kan Marso 25, 1986 o kaining Konstitusyon, kaipuhan ibalyo sa opisina o grupo kun haen an mga poder, mga gibuhon, asin mga responsabilidad pareho.

Sek. 20. An primerong Kongreso kaipuhan tawan prayoridad an pagdeterminar kan panahon para sa hustong implementasyon kan libreng sekundaryang edukasyon publiko.

Sek. 21. An Kongreso kaipuhan magtao nin pinakamarhay na mga reglamento asin tamang mga remedyo sa pagbalyo sa Estado kan enterong kadagaan na sadiri nin banwa asin an totoong diretso na katugod digdi na nakua dahil sa bayulasyon kan Konstitusyon o sa mga ley kan dagang publiko, o sa mga maraot na paagi. Daing transper o disposisyon sa nasabing mga daga o mga totoong diretso an itatao sagkod dai minalapwas an sarong taon kan pagkaratipikar kaining Konstitusyon.

Sek. 22. Sa pinakamadaling posibleng panahon, kaipuhan ebalyo sa gobyerno an mga nakatigaya o abandonadong mga dagang agrikultural segun sa gustong sabihon kan ley tanganing maidistribwer sa mga benepisyaryo kan programang repormang agrarian.

Sek. 23. An mga grupo nin adbertaysing na apektado kan parapa (2), Seksyon 11 kan Artikulo XVI kaining Konstitusyon, tatawan nin

singko anyos pakatapos kan ratipikasyon na dapat sumunod sa gradwadong paagi asin sa baseng proporsyonal sa minimum na pagsadiring Pilipino na kaipuhan digdi.

Sek. 24. An mga pribadong army asin an ibang grupong armado na bakong rekonosido kan awtoridad kaipuhan gabaon. Gabos na paramilitaryang pwersa, sagkod an Civilian Home Defense Forces (CDHF) na bakong konsistent sa puwersa armadang syudadano na inistablisar kan Konstitusyon, kaipuhan disolbaron, o kun pwede, ibalyo sa pwersang regular.

Sek. 25. Pakalapwas kan Kasunduan sa 1991 kan Republika nin Pilipinas asin kan Estados Unidos kan Amerika manungod sa mga Base Militar, mga base nin mga estranghero, mga tropa o pasilidadades kaipuhan dai pagtugutan sa Pilipinas apwera kun pinaagi sa irarom nin sarong kontrata na inaprobaran kan Senado asin, kun an Kongreso nagboboot, ratipikado nin mayoryang boto kan mga banwa sa sarong reperendum nasyonal na ginibo para sa siring na obheto, asin rekonosidong kontrata kan ikaduwang Estadong kakontrata.

Sek. 26. An awtoridad sa pagpaluwas nin sekwestrasyon o kapagbootan sa pagpugol sa irarom kan Proklamasyon No. 3 kan Marso 25, 1986 na igwang relasyon para sa pagbabawi kan mga kayamanan na nakua sa paaging maraot, kaipuhan ipagpadagos an operasyon na dai malapwas sa dies y otsong bulan pakatapos kan ratipikasyon kaining Konstitusyon. Siring man, para sa interes nasyonal, na sertipikado kan Presidente, pwedeng iekstender kan Kongreso an nasabing panahon.

An sekwestrasyon o orden sa pagpugol kaipuhan itao sana pakapaheling nin sarong kasong *prima facie*. An orden asin an listahan kan mga nasekwester o napugol na mga propyedad kaipuhan, pakatapos kaini, iparehistro sa tamang korte. Sa mga orden na itinao antes kan ratipikasyon kaining Konstitusyon, an kaparehong aksyon hudisyal o prosedimyento kaipuhan isangat sa laog nin anom na bulan magpoon kan ini mapirmahan. Duman sa itinao pakalapwas kan ratipikasyon, an aksyon hudisyal o prosedimyento kaipuhan pu'nan sa laog nin anom na bulan pakata'wan kaini.

An sekwestrasyon o orden sa pagpugol pwedeng sabihon na awtomatikong itinaas kun daing aksyon hudisyal o prosedimyento na piggi-bo segun sa ipinagboboot digdi.

Sek. 27. An Konstitusyon na ini kaipuhan mag-ipektwar sa madali pakatapos kan ratipikasyon kaini nin mayoryang boto na ginibo sa sarong plebisito para sa katuyuhan na ini asin iyo an masalida sa gabos na nagkaerenot na Konstitusyon.

An sinundan na proponidong Konstitusyon kan Republika kan Pilipinas inaprobaran kan Komisyon Konstitusyonal kan 1986 inaprobaran kan Komisyon Konstitusyonal kan 1986 kan ikadoseng aldaw kan Oktubre mil nuwebe sientos otsenta'y seis asin pigpirmahan kasu ika-kinseng aldaw kan Oktubre mil nuwebe sientos otsenta'y seis sa Plenary Hall, Sentrong Gobyerno Nasyonal, Syudad Quezon, kan mga Komisyonado na an mga pirma maheheling sa ibaba.

Inadaptar,

CECILIA MUÑOZ PALMA

Presidente

AMBROSIO B. PADILLA

Bise-Presidente

NAPOLEON G. RAMA

Floor Leader

AHMAD DOMOCAO ALONTO

Assistant Floor Leader

JOSE D. CALDERON

Assistant Floor Leader

YUSUF R. ABUBAKAR

ADOLFO S. AZCUNA

JOSE F.S. BENGSON, JR.

JOAQUIN G. BERNAS

CRISPINO M. DE CASTRO

ROBERTO R. CONCEPCION

VICENTE B. FOZ

JOSE LUIS MARTIN C. GASCON

ALBERTO M.K. JAMIR

EULOGIO R. LERUM

REGALADO E. MAAMBONG

TEODULO C. NATIVIDAD

CHRISTIAN S. MONSOD

FELICITAS S. AQUINO

TEODORO C. BACANI

PONCIANO L. BENNAGEN

FLORANGEL ROSARIO BRAID

JOSE C. COLAYCO

HILARIO G. DAVIDE, JR.

EDMUNDO G. GARCIA

SERAFIN V.C. GUINGONA

JOSE B. LAUREL, JR.

WILFRIDO V. VILLACORTA

JOSE N. NOLLEDO

MA. TERESA F. NIEVA
BLAS F. OPLE
FLORENZ D. REGALADO
CIRILO A. RIGOS
RICARDO J. ROMULO
RENE V. SARMIENTO
LORENZO M. SUMULONG
CHRISTINE O. TAN
EFRAIN B. TREÑAS

MINDA LUZ M. QUESADA
RUSTICO F. DE LOS REYES, JR.
FRANCISCO A. RODRIGO
DECOROSO R. ROSALES
JOSE E. SUAREZ
JAIME S.L. TADEO
GREGORIO J. TINGSON
LUGUM L. UKA
BERNARDO M. VILLEGAS

Pinatotoohan ni:

FLERIDA RUTH P. ROMERO
Sekretarya-Heneral

ORDINANSA

**PAGBARU-BARANGA KAN MGA PWESTO SA
CAMARA DE REPRESENTANTES KAN KONGRESO
NIN PILIPINAS SA MGA MANLAEN-LAEN NA DIS-
TRITO LEHISLATIBO SA MGA PROBINSYA ASIN
MGA SYUDAD ASIN SA METROPOLITAN MANILA
AREA.**

SEKSYON 1. Para sa katuyuhan kan pag-elehir kan mga Myembro kan Camara de Representantes sa Primerong Kongreso kan Pilipinas sa irarom kan proponidong Konstitusyon kan 1986 Komisyon Konstitusyonal asin an mga masurunod pang eleksyon, asin sagkod dai nagtatao nin iba an ley, an mga Myembro kaini kaipuhan ielehir hale sa mga distrito lehislatibo na nasa mga probinsya na pigbaru-baranga, sa mga syudad asin sa Metropolitan Manila Area arug kan minasunod:

METROPOLITAN MANILA AREA

MANILA, anom (6) – *Primero Distrito*: Mga Barangay No. 1 – 146, N – Lindero kan syudad sa pagultanan kan Manila asin Caloocan; E – hale Estero de Sunog Apog pasiring sa Sur sa Estero de Vitas sagkod sa tulay bagtas Kalye Juan Luna, pasiring sa este sa Kalye Tayuman sagkod sa Riles pasiring sa Kalye Dagupan, pakatapos pasiring sa sur sa Claro M. Recto Avenue; SE – Hale pundo Claro M. Recto Avenue minasundo pasiring sa weste sa Manila Bay; W – Manila Bay pasiring sa norte sa lindero kan syudad sa pagultanan kan Manila asin Caloocan. *Segundo Distrito*: Mga Barangay No. 147-267, N – Lindero kan syudad sa pagultanan kan Manila asin Caloocan; E – Hale sa puro kan Rizal Avenue Extension minasundo pasiring sa sur sa Riles sa Kalye Antipolo; hale kanto Kalye Antipolo asin Rizal Avenue sa bandang sur kan Riles minasundo pasiring sa weste sa Estero de San Lazaro, pasiring sa sur sa Estero de San Lazaro sagkod sa kanto kan C. M. Recto Avenue sa sur; S – Claro M. Recto Avenue pasiring sa weste sa tulay bagtas Claro M. Recto sa Estero de la Reina; W – Estero de la Reina, Estero de Vitas sa Estero Sunog Apog sa lindero kan Syudad sa pagultanan kan Manila asin Caloocan; *Tercer Distrito*: Mga Barangay No. 268-394, N – Lindero kan syudad sa pagultanan kan Manila asin Caloocan; E – Kalye A. Bonifacio minasurong pasiring sa sur sa Dimasalang, sa Andalucia, Claro M. Recto Avenue pasiring sa este sa Estero de San Miguel na minatapos sa Salog Pasig; S – Sa ilalaog kan Estero de San Miguel sa Salog Pasig, pasiring sa weste sa Tulay Del Pan, pakatapos sa Kalye Del Pan; W – Kalye Del Pan pasiring sa norte sagkod sa Claro M. Recto Extension sa Estero de San Lazaro, pasiring sa norte sa Kalye Antipolo, pasiring sa este sa Rizal Avenue Extension, pasiring sa norte sa lindero sa pagultanan kan Manila asin Caloocan; *Cuarto Distrito*: Mga Barangay No. 395-586 SN – Estero de San Miguel sagkod sa Tulay Mendiola, pakatapos sa C. M. Recto Avenue sa Quezon Boulevard, W – Quezon Boulevard, Andalucia, Dimasalang sagkod sa lindero sa pagultanan kan Manila asin Syudad Quezon, NE – Lindero kan syudad sa pagultanan kan Manila asin Syudad Quezon sagkod sa Ramon Magsaysay Boulevard; SE – Ramon Magsaysay Boulevard sagkod sa Kalye V. Mapa; S – Ramon Magsaysay Boulevard sagkod sa pundo Estero de San Miguel na kung saen Ramon Magsaysay Boulevard bumabagtas kan Estero de San Miguel, *Quinto Distrito*: Mga Barangay

No. 469-828, N – Sa ilalaog kan Salog Pasig sa kadagaan sa pundo Kalye Paz M. Guanzon minasundo sa Estero de Pandacan; NE – Estero de Pandacan sagkod sa Kalye Pedro Gil sa Kalye Tejeron sagkod sa linderos kan Manila asin Makati, SE – Lindero kan syudad sa pagultanan kan Manila asin Makati sagkod sa Estero de Tripa de Gallina; S – Lindero kan syudad sa pagultanan kan Pasay asin Manila pababa sa Roxas Boulevard sagkod sa gilid kan reclaimed areas pasiring sa weste sa Manila Bay; W – Manila Bay sagkod sa ilalaog kan Salog Pasig; *Sixto Distrito*: Mga Barangay No. 587-648; asin 829-905, N – hale sa ilalaog kan Estero de San Miguel pasiring sa este sa Tulay Mendiola, baybayon an Estero de San Miguel agkod kung saen an Ramon Magsaysay Boulevard bumabagtas kan Estero de San Miguel, pakatapos Ramon Magsaysay Boulevard pasiring sa este sa lindero kan Syudad sa pagultanan kan Manila asin Syudad Quezon; NE – Lindero kan Syudad sagkod sa lindero kan Syudad kan Manila, San Juan asin Syudad Quezon; E – Linderos kan Manila-San Juan-Mandaluyong-Makati sagkod sa Kalye Tejeron; SE – Kalye Tejeron sa Kalye Pedro Gil sagkod sa tulay bagtas kan Estero de Pandacan; SW & W – Estero de Pandacan pasiring sa norte sa Kalye Paz M. Guanzon, pakatapos pasiring sa norte sa Kalye Paz M. Guanzon sagkod sa Salog Pasig sa ilalaog kan Estero de San Miguel sa Salog Pasig.

SYUDAD QUEZON, apat (4) – *Primero Distrito*: Mga Barangay Del Monte, Paltok, Bungad, San Antonio, Katipunan, Veterans Village, Talayan, Damayan, Mariblo, Paraiso, Sta. Cruz, Nayong Kanluran, Philam, West Triangle, N. S. Amoranto, Paang Bundok, San Isidro Labrador, Sta. Teresita, Salvacion, Maharlika, St. Peter, Lourdes, Sto. Domingo, Sienna, San Jose, Manresa, Pag-ibig sa Nayon, Balingasa, Masambong, Damar, Bahay Toro, Sto. Cristo, Ramon Magsaysay, Project 6, Vasra, Alicia, asin Bagong Pag-asa; *Segundo Distrito*: Mga Barangay Fairview, New Era, Holy Spirit,, Batasan Hills, Commonwealth, Payatas, Bagong Silangan, Sauyo, Talipapa, Bagbag, San Bartolome, Sta. Lucia, Gulod, Novaliches Poblasyon, San Agustin, Nagkaisang Nayon, Sta. Monica, Kaligayahan, Pasong Putik, Apolonio Samson, Unang Sigaw, Tandang Sora, Pasong Tamo, Culiati, Baesa, Capri, Balumbato, asin Sangandaan; *Tercer Distrito*: Mga Barangay E. Rodriguez, Silangan, Quirino 3-A, Duyan-Duyan, Quirino 3-B, Amihan, Socorro, San Roque, Manga, Zobel Dioquino, Tagumpay, Aguinaldo, White Plains, St. Ignatius, Blue Ridge A, Blue Ridge B, Bayanihan, Escopa 1, Escopa 2.

Escopa 3, Escopa 4, West Kamias, East Kamias, Quirino 2 A, Quirino 2 B, Quirino 2 C, Ugong Norte, Bagumbayan, Libis, Villa Maria Clara, Masagana, Milagrosa, Marilag, Bagumbuhay, Loyola Heights, Pansol, asin Matandang Balara; *Cuarto Distrito*: Mga Barangay Bagong Lipunan, Kaunlaran, San Martin, Immaculate Concepcion, South Triangle, Sacred Heart, Laging Handa, Palig-sahan, Obrero, Roxas, Kamuning Kanluran, Kamuning Silangan, Tatalon, Don Manuel, Doña Josefa, San Isidro, Doña Aurora, Santo Nino, Santol, Doña Imelda, Kristong Hari, Kalusugan, Damayang Lagi, Mariana, Valencia, Horseshoe, Pinagkaisahan, San Vicente, U.P. Campus, Krus na Ligas, Central, Old Capitol Site, U.P. Village, Teacher's East, Teacher's West, Sikatuna, Malaya, Pinahan, asin Botocan.

SYUDAD CALOOCAN, dwa (2) – *Primero Distrito*: 70 Barangays; An gabos kan Caloocan Norte kan EDSA, *Segundo Distrito*: 118 Barangays; An gabos kan Caloocan Sur kan EDSA.

SYUDAD PASAY, saro (1)

MALABON asin **NAVOTAS**, saro (1)

SAN JUAN asin **MANDALUYONG**, saro (1)

MARIKINA, saro (1)

MAKATI, saro (1)

PASIG, saro (1)

PARAÑAQUE, saro (1)

LAS PIÑAS asin **MUNTINGLUPA**, saro (1)

PATEROS asin **TAGUIG**, saro (1)

VALENZUELA, saro (1)

REHYON I

ABRA, saro (1)

BENGUET, kairiba an Syudad kan Baguio, dwa (2) – *Primero Distrito* Syudad Baguio; *Segundo Distrito*: an gabos na Banwaan kan Benguet.

ILOCOS NORTE, kairiba an Syudad Laoag, dwa (2) – *Primero Distrito*: Syudad Laoag asin an mga Banwaan kan Bacarra, Bangui, Burgos, Pagudpud, Pasuquin, Piddig, Sarrat, Vintar, Adams, Carasi, asin Dumalneg; *Segundo Distrito*: Mga Banwaan kan Badoc, Batac, Currimaog, Dingras, Espiritu, Marcos, Nueva Era, Paoay, Pinili, San Nicolas, asin Solsona.

ILOCOS SUR, dwa (2) – *Primero Distrito*: Mga Banwaan kan Bantay, Cabugao, Caoayan, Magsingal, San Idefonso, San Juan, San Vicente, Santa Catalina, Santo Domingo, Sinait, asin Vigan; *Segundo Distrito*: Mga Banwaan kan Alilem, Banayoyo, Burgos, Candon, Cervantes, Galimuyod, Gregorio del Pilar, Lidlidda, Nagbukel, Narvacan, Quirino, Salcedo, San Emilio, San Esteban, Santa, Santa Cruz, Santa Lucia, Santa Maria, Santiago, Suyog, Tagudin, Sigay, asin Sugpon.

LA UNION, dwa (2) – *Primero Distrito*: Mga Banwaan kan Bacnotan, Balaoan, Bangar Luna, San Fernando, San Gabriel, San Juan, Santol, asin Sudipen; *Segundo Distrito*: Mga Banwaan kan Agoo, Aringay, Bagulin, Bauang, Burgos, Caba, Naguilian, Pugo, Rosario, Santo Tomas, asin Tubao.

MOUNTAIN PROVINCE, saro (1)

PANGASINAN, kairiba an mga Syudad kan Dagupan asin San Carlos, anom (6) – *Primero Distrito*: Mga Banwaan kan Bolinao, Bani, Agno, Burgos, Dasol, Infanta, Mabini, Alaminos, Anda, asin Sual; *Segundo Distrito*: Mga Banwaan kan Labrador, Lingayen, Bugallon, Aguilar, Mangatarem, Binmaley, Urbiztondo, asin Basista; *Tercer Distrito*: Syudad San Carlos, asin an mga Banwaan kan Malasiqui, Bayambang, Calasiao, Mapandan, asin Sta. Barbara; *Cuarto Distrito*: Syudad Dagupan, asin an mga Banwaan kan Mangaldan, San Fabian, San Jacinto, asin Manaoag; *Quinto Distrito*: Mga Banwaan kan Binalonan, Laoac, Urdaneta, Villasis, Sison, Pozorrubio, Bautista, Alcalá, asin Sto. Tomas; *Sixto Distrito*: Mga Banwaan kan Rosales, Asingan, Balungao, Sta. Maria, Umingan, San Quintin, Natividad, Tayug, San Nicolas, asin San Manuel.

REHYON II

Batanes, saro (1)

CAGAYAN, tulo (3) – *Primero Distrito*: Mga Banwaan kan Aparri, Camalaniugan, Lallo, Buguey, Sta. Teresita, Gonzaga, Sta. Ana, Gattaran, Baggao, asin Alcala, *Segundo Distrito*: Mga Banwaan kan Sta. Praxedes, Sanchez Mia, Claveria, Pamplona, Abulug, Ballesteros, Allacapan, Lasam, Sto. Niño, Rizal, Piat, asin Calayan; *Tercer Distrito*: Mga Banwaan kan Tuguegarao, Solana, Enrile, Peñablanca, Iguig, Amulung, asin Tuao.

IFUGAO, saro (1)

ISABELA, apat (4) – *Primero Distrito*: Mga Banwaan kan Sta. Maria, San Pablo, Cabagan, Sto. Tomas, Albano, Tumauini, Ilagan, Divilian, Maconacon, asin Palanan; *Segundo Distrito*: Mga Banwaan kan Aurora, San Manuel, Roxas, Mallig, Quezon, Quirino, Burgos, Gamu, Naguilian, Benito Soliven, asin San Mariano; *Tercer Distrito*: Mga Banwaan kan Reina Mercedes, Cauayan, Luna, Cabatuan, San Mateo, Alicia, Angadanan, asin San Guillermo; *Cuarto Distrito*: Mga Banwaan kan Cordon, Santiago, Ramon, San Isidro, Echague, Jones, San Agustin, asin Dinapigui.

KALINGA-APAYAO, saro (1)

NUEVA VISCAYA, saro (1)

QUIRINO, saro (1)

REHYON III

BATAAN, dwa (2) – *Primero Distrito*: Mga Banwaan kan Dinalupihan, Hermosa, Orani, Samal, Abucay, asin Morong; *Segundo Distrito*: Mga Banwaan kan Pilar, Orion, Limay, Bagac, Mariveles, asin Balanga.

BULACAN, apat (4) – *Primero Distrito*: Mga Banwaan kan Hagonoy, Paombong, Malolos, Calumpit, Pulilan, asin Bulacan; *Segundo Distrito*: Mga Banwaan kan Baliuag, Bustos, Plaridel, Guiguinto, Balagtas, Pandi, asin Bocaue; *Tercer Distrito*: Mga Banwaan kan San Miguel, San Ildefonso, San Rafael, Angat, Norzagaray, asin Remedios Trinidad; *Cuarto Distrito*: Mga Banwaan kan San Jose del Monte, Sta. Maria, Marilao, Meycauayan, asin Obando.

NUEVA ECIJA, kairiba an mga Syudad kan Cabanatuan, Palayan asin San Jose, apat (4) – *Primero Distrito*: Mga Banwaan kan Nampipi-

cuan, Cuyapo, Guimba, Quezon, Talavera, Licab, Sto. Domingo, Aliaga, asin Zaragoza, *Segundo Distrito*: Syudad San Jose asin an mga Banwaan kan Lupao, Muñoz, Talugtog, Caranglan, Pantabangan, Llanera, asin Rizal; *Tercer Distrito*: Syudad Cabanatuan, Syudad Palayan, asin an mga Banwaan kan General Natividad, Bongabong, Laur, Gabaldon, asin Sta. Rosa; *Cuarto Distrito*: Mga Banwaan kan San Leonardo, General Tinio, Peñaranda, Gapan, San Isidro, Cabaio, San Antonio, asin Jaen.

PAMPANGA, kairiba kan Syudad Angeles, apat (4) — *Primero Distrito*: Syudad Angeles asin an mga Banwaan kan Mabalacat asin Magalang; *Segundo Distrito*: Mga Banwaan kan Lubao, Guagua, Floridablanca, Porac, Sta. Rita, asin Sexmoan; *Tercer Distrito*: Mga Banwaan kan San Fernando, Arayat, Mexico, Bacolor, asin Sta. Ana; *Cuarto Distrito*: Mga Banwaan kan Candaba, Apalit, Macabebe, Masantol, Minalin, Sto. Tomas, San Luis, asin san Simon.

TARLAC, tulo (3) — *Primero Distrito*: Mga Banwaan kan Mayantoc, Sta. Ignacia, Camiling, Moncada, San Manuel, Anao, Paniqui, Ramos, San Clemente, asin Pura, *Segundo Distrito*: Mga Banwaan kan Tarlac, Gerona, asin Victoria; *Tercer Distrito*: Mga Banwaan kan Bamban, Capas, Concepcion, asin La Paz.

ZAMBALES, kairiba an Syudad Olongapo, dwa (2) — *Primero Distrito*: Syudad Olongapo asin an mga Banwaan kan Subic, Castillejos, asin San Marcelino; *Segundo Distrito*: Mga Banwaan kan Botolan, Cabangan, Candelaria, Iba, Masinloc, Palauig, San Antonio, San Felipe, San Narciso, asin Sta. Cruz.

REHYON IV

AURORA, saro (1)

BATANGAS, kairiba an mga Syudad kan Batangas asin Lipa, apat (4) — *Primero Distrito*: Mga Banwaan kan Nasugbu, Lian, Calatagan, Balayan, Tuy, Calaca, Lemery, asin Taal, *Segundo Distrito*: Syudad Batangas asin an mga Banwaan kan Lobo, San Pascual, Bauan, Mabini, San Luis, asin Tingloy; *Tercer Distrito*: Mga Banwaan kan Balete, Malvar, Sto. Tomas, Tanauan, Talisay, Laurel, Agoncillo, San Nicolas, Sta. Teresita, Alitagtag, Cuenca, asin

Mataas Na Kahoy, *Cuarto Distrito*: Syudad Lipa asin an mga Banwaan kan San Juan, Taysan, Rosario, P. Garcia, Ibaan, asin San Jose.

CAVITE, kairiba an mga Syudad kan Tagaytay, Cavite asin Trece Martires, tulo (3) – *Primero Distrito*: Syudad Cavite asin an mga Banwaan kan Bacoor, Kawit, Noveleta, asin Rosario; *Segundo Distrito*: Syudad Trece Martires asin an mga Banwaan kan Imus, Dasmariñas, Carmona, Gen. Mariano Alvarez, General Trias, asin Tanza, *Tercer Distrito*: Syudad Tagaytay asin an mga Banwaan kan Alfonso, Amadeo, General Aguinaldo, Indang, Magallanes, Maragondon, Mendez-Nunez, Naic, Silang, asin Ternate.

LAGUNA, kairiba an Syudad San Pablo, apat (4) – *Primero Distrito*: Mga Banwaan kan Binan, San Pedro, asin Sta. Rosa; *Segundo Distrito*: Mga Banwaan kan Bay, Cabuyao, Calamba, asin Los Banos; *Tercer Distrito*: Syudad San Pablo asin an mga Banwaan kan Calauan, Alaminos, Rizal, Nagcarlan, Liliw, asin Victoria; *Cuarto Distrito*: Mga Banwaan kan Sta. Cruz, Pila, Lumban, Pagsanjan, Cavinti, Kalayaan, Paete, Pakil, Pangil, Siniloan, Famy, Mabitac, Sta. Maria, Magdalena, Luisiana, asin Majayjay.

MARINDUQUE, saro (1)

OCCIDENTAL MINDORO, saro (1)

ORIENTAL MINDORO, dwa (2) – *Primero Distrito*: Mga Banwaan kan Baco, Calapan, Naujan, Puerto Galera, San Teodoro, Victoria, Pola, asin Socorro; *Segundo Distrito*: Mga Banwaan kan Bansud, Bongabon, Bulalakao, Gloria, Mansalay, Pinamalayan, asin Roxas.

PALAWAN, kairiba an Syudad Puerto Princesa, dwa (2) – *Primero Distrito*: Mga Banwaan kan Agutaya, Araceli, Busuanga, Cagayan-cillo, Coron, Cuyo, Dumarán, El Nido, Linapacan, Magsaysay, Roxas, San Vicente, Taytay, asin Kalayaan; *Segundo Distrito*: Syudad Puerto Princesa asin an mga Banwaan kan Aborlan, Balabac, Batarasa, Brooke's Point, Narra, Quezon, asin Marcos.

QUEZON, kairiba an Syudad Lucena, apat (4) – *Primero Distrito*: Mga Banwaan kan Burdeos, Gen. Nakar, Infanta, Jumalig, Panukulan, Patnanungan, Polilio, Real, Sampaloc, Mauban, Pagbilao,

Lucban, asin Tayabas; *Segundo Distrito*: Syudad Lucena asin an mga Banwaan kan Candelaria, Dolores, San Antonio, Sariaya, asin Tiaong; *Tercer Distrito*: Mga Banwaan kan Catanauan, Gen. Luna, Macalelon, Mulanay, Pitogo, San Andres, San Francisco, San Narciso, Buenavista, Padre Burgos, Agdangan, asin Unisan; *Cuarto Distrito*: Mga Banwaan kan Calauag, Guinayangan, Gumaca, Lopez, Tagkawayan, Atimonan, Plaridel, Alabat, Perez, asin Quezon.

RIZAL, dwa (2) – *Primer Distrito*: Mga Banwaan kan Antipolo, Taytay, Cainta, Angono, asin Binangonan; *Segundo Distrito*: Mga Banwaan kan E. Rodriguez, San Mateo, Morong, Cardona, Teresa, Baras, Tanay, Pililla, asin Jala-Jala.

ROMBLON, saro (1)

REHYON V

ALBAY, kairiba an Syudad Legazpi, tulo (3) – *Primer Distrito*: Mga Banwaan kan Bacacay, Malinao, Malilipot, Santo Domingo, Tabaco, asin Tiwi; *Segundo Distrito*: Syudad Legazpi asin an mga Banwaan kan Camalig, Daraga, Manito, asin Rapu-Rapu; *Tercero Distrito*: Mga Banwaan kan Guinobatan, Jovellar, Libon, Ligao, Oas, Pio Duran, asin Polangui.

CAMARINES NORTE, saro (1)

CAMARINES SUR, kairiba an mga Syudad kan Naga asin Iriga, apat (4) – *Primer Distrito*: Mga Banwaan kan Del Gallego; Ragay, Lupi, Sipocot, Libmanan, Cabusao, Pamplona, Pasacao, Minalabac, asin San Fernando; *Segundo Distrito*: Syudad Naga asin an mga Banwaan kan Bonbon, Calabanga, Camaligan, Canaman, Gainza, Magarao, Milaor, Ocampo, asin Pili; *Tercer Distrito*: Mga Banwaan kan Caramoan, Garchitorea, Goa, Lagonoy, Presentacion, Sangay, San Jose, Tigaon, Tinambac, asin Siruma, *Cuarto Distrito*: Syudad Iriga asin an mga Banwaan kan Baao, Balatan, Bato, Buhi, Bula, asin Nabua.

CATANDUANES, saro (1)

MASBATE, tulo (3) – *Primer Distrito*: Mga Banwaan kan San Pascual, Claveria, Monreal, San Jacinto, San Fernando, asin Batuan, *Segundo Distrito*: Mga Banwaan kan Masbate, Mobo, Milagros, Aroroy, Baleno, Balud, asin Mandaon; *Tercer Distrito*: Mga Ban-

waan kan Uson, Dimasalang, Palanas, Cataingan, Pio V. Corpuz, Esperanza, Placer, asin Cawayan.

SORSOGON, dwa (2) – *Primero Distrito*: Mga Banwaan kan Sorsogon, Pilar, Donsol, Castilla, Bacon, Casiguran, asin Magallanes; *Segundo Distrito*: Mga Banwaan kan Barcelona, Prieto Diaz, Gubat, Juban, Bulusan, Irosin, Sta. Magdalena, Matnog, asin Bulan.

REHYON VI

AKLAN, saro (1)

ANTIQUE, saro (1)

CAPIZ, kairiba an Syudad Roxas, dwa (2) – *Primero Distrito*: Syudad Roxas asin an mga Banwaan kan Panay, Pilar, Pontevedra, Presidente Roxas, Ma-ayon, asin Panitan; *Segundo Distrito*: Mga Banwaan kan Dumalag, Jamindan, Mambusao, Sapián, Sigma, Tapaz, Cuartero, Dao, Dumarao, asin Ivisan.

ILOILO, lima (5) – *Primero Distrito*: Mga Banwaan kan Guimbal, Igbaras, San Joaquin, Tigbauan, Tubungan, Miagao, asin Oton; *Segundo Distrito*: Mga Banwaan kan Jordan, Nueva Valencia, Buenavista, Pavia, Leganes, Sta. Barbara, New Lucena, Zarraga, Alimodian, Leon, asin San Miguel; *Tercer Distrito*: Mga Banwaan kan Maasin, Cabatuan, Janiuay, Badiangan, Mina, Pototan, Calinog, Lambunao, asin Bingawan; *Cuarto Distrito*: Mga Banwaan kan Paasi, San Enrique, Dueñas, Dingle, Barotac Nuevo, Dumangas, Anilao, asin Banate; *Quinto Distrito*: Mga Banwaan kan Barotac Viejo, San Rafael, Ajuy, Lemery, Concepcion, Sara, San Dionisio, Batad, Estancia, Balasan, asin Carles.

SYUDAD ILOILO, saro (1)

NEGROS OCCIDENTAL, kairiba an mga Syudad kan San Carlos, Cadiz, Bago, La Carlota, asin Silay, anom (6) – *Primero Distrito*: Syudad San Carlos asin an mga Banwaan kan Toboso, Calatrava, Escalante, asin S. Benedicto; *Segundo Distrito*: Syudad Cadiz asin an mga Banwaan kan Sagay asin Manapla; *Tercer Distrito*: Syudad Silay asin an mga Banwaan kan Victorias, Enrique B. Magalona, Talisay, asin Murcia; *Cuarto Distrito*: Syudad Bago asin an mga Banwaan kan Valladolid, San Enrique, Pontevedra, Pulupandan, asin La Carlota; *Quinto Distrito*: Mga Banwaan kan La Castellana,

Moises Padilla, Isabela, Binalbagan, Himamaylan, asin Hinigaran; *Sixto Distrito*: Mga Banwaan kan Kabankalan, Ilog, Cauayan, Candoni, Sipalay, asin Hinoba-an.

SYUDAD BACOLOD, saro (1)

REHYON VII

BOHOL, kairiba an Syudad Tagbilaran, tulo (3) – *Primero Distrito*: Syudad Tagbilaran asin an mga Banwaan kan Albuquerque, Antequera, Baclayon, Balilihan, Calape, Catigbian, Corella, Cortes, Daus, Loon, Maribojoc, Panglao, Sikatuna, asin Tubigon; *Segundo Distrito*: Mga Banwaan kan Clarin, Inabanga, Sagbayan, Buenavista, Jetafe, Dagohoy, Danao, San Miguel, Trinidad, Talibon, Ubay, Bien Unido, San Isidro, asin Pres. C.P. Garcia; *Tercer Distrito*: Mga Banwaan kan Loay, Loboc, Bilar, Batuan, Carmen, Sevilla, Lila, Dimiao, Valencia, Garcia-Hernandez, Jagna, Duero, Guindulman, Candijay, Mabini, Alicia, Anda, Sierra Bullones, asin Pilar.

CEBU, kairiba an mga Syudad kan Danao, Lapu-Lapu, Mandaue, asin Toledo, anom (6) – *Primero Distrito*: Mga Banwaan kan Talisay, Minglanilla, Naga, San Fernando, Carcar, asin Sibonga; *Segundo Distrito*: Mga Banwaan kan Argao, Dalaguete, Alcoy, Boljoon, Oslob, Santander, Samboan, Ginatilan, Malabuyoc, Alegria, Badian, Moalboal, Alcantara, Ronda, asin Dumanjug; *Tercer Distrito*: Syudad Toledo asin an mga Banwaan kan Barili, Aloguinsan, Pina-mungajan, Balamban, Asturias, asin Tuburan; *Cuarto Distrito*: Mga Banwaan kan Tabuelan, San Remigio, Sta. Fe, Bantayan, Madrideojos, Daanbantayan, Medellin, Bogo, asin Tabogon; *Quinto Distrito*: Syudad Danao asin an mga Banwaan kan Borbon, Sogod, Catmon, Carmen, Compostela, Liloan, San Francisco, Poro, Tudela, asin Pilar; *Sixto Distrito*: Syudad Lapu-Lapu, Syudad Mandaue, asin an mga Banwaan kan Cordova asin Consolacion.

SYUDAD CEBU, dwa (2) – *Primero Distrito*:

SYUDAD CEBU, dwa (2) – *Primero Distrito*: Mga Barangay kan Adlawon, Agsunot, Apas, Bacayan, Banilad, Binaliw, Budla-an, Busay, Cambinocot, Cam puthaw, Capitol Site, Carreta, Central Proper, Cogon-Ramos, Day-as, Ermita, Guba, Hipodromo, Kalubihan, Kamagayan, Kasambagan, Lahug, Lorega, Lusaran, Luz, Mabini, Mabololo, Malubog, Pahina Central, Parian, Paril, Pit-os, Pulang Bato,

Sambag I, Sambag II, San Antonio, San Jose, San Roque, Sta. Cruz, Sirao, T. Padilla, Talamban, Taptap, Tejero, Tinago, asin Zapatera; *Segundo Distrito*: Mga Barangay kan Babag, Basak Pardo, Basak San Nicolas, Bonbon, Buhisan, Bulacao Pardo, Bout-Taup, Calamba, Cogon Pardo, Duljo Fatima, Guadalupe, Inayawan, Kalunasan, Kinasang-an Pardo, Labangon, Mambaling, Pahina San Nicolas, Pamutan, Pardo, Pasil Abuno, Sibugay, Punta Princesa Quiot, San Nicolas, Sawang Calero, Sinsin, Suba Pasil, Sudlon, Sapangdako, Tabunan, Tigbao, Tisa, asin Toong.

NEGROS ORIENTAL, kairiba an mga Syudad kan Bais, Canlaon, asin Dumaguete, tulo (3) — *Primero Distrito*: Syudad Canlaon asin an mga Banwaan kan Vallehermoso, Guihulngan, La Libertad, Jimalalud, Tayasan, Ayungon, Bindoy, asin Manjuyod; *Segundo Distrito*: Syudad Bais, Syudad Dumaguete, asin an mga Banwaan kan Mabinay, Tanjay, Pamplona, Amlan, San Jose, asin Sibulan; *Tercero Distrito*: Mga Banwaan kan Valencia, Bacong, Dauin, Zamboanguita, Siaton, Sta. Catalina, Bayawan, asin Basay.

SIQUIJOR, saro (1)

REHYON VIII

LEYTE, kairiba an mga Syudad kan Tacloban asin Ormoc, lima (5) — *Primero Distrito*: Syudad Tacloban asin an mga Banwaan kan Alangalang, Babatngon, Palo, San Miguel, Sta. Fe, Tanauan, asin Tolosa; *Segundo Distrito*: Mga Banwaan kan Barugo, Barauen, Capoocan, Carigara, Dagami, Dulag, Jaro, Julita, La Paz, Mayorga, MacArthur, Pastrana, Tabontabon, asin Tunga; *Tercer Distrito*:

Mga Banwaan kan Almeria, Biliran, Cabucgayan, Caibiran, Calubian, Culaba, Kawayan, Leyte, Maripipi, Naval, San Isidro, Tabango, asin Villaba; *Cuarto Distrito*: Syudad Ormoc asin an mga Banwaan kan Albueria, Isabel, Kananga, Matagob, Merida, asin Palompon; *Quinto Distrito*: Mga Banwaan kan Abuyog, Bato, Baybay, Hilongos, Hindang, Inopacan, Javier, Mahaplag, asin Matalom.

SOUTHERN LEYTE, saro (1)

EASTERN SAMAR, saro (1)

NORTHERN SAMAR, dwa (2) – *Primero Distrito*: Mga Banwaan kan Allen, Biri, Bobon, Capul, Catarman, Lavezares, Lope de Vega, Rosario, San Antonio, San Isidro, San Jose, San Vicente, Victoria, asin Mondragon; *Segundo Distrito*: Mga Banwaan kan Silvino Lobos, San Roque, Pambuyan, Las Navas, Catubig, Laoang, Palapag, Mapanas, Gamay, asin Lapinig.

SAMAR, kairiba an Syudad Calbayog, dwa (2) – *Primero Distrito*: Syudad Calbayog asin an mga Banwaan kan Almagro, Gandara, Matuguinao, Pagsanghan, San Jorge, Santa Margarita, Sto. Nino, Tagapul-an, asin Tarangan; *Segundo Distrito*: Mga Banwaan kan Basey, Calbiga, Catbalogan, Daram, Hinabangan, San Jose de Buan, Jiabong, Marabut, Motiong, Pinabacdao, San Sebastian, Sta. Rita, Talalora, Villareal, Wright, asin Zumarraga.

REHYON IX

BASILAN, saro (1)

SULU, dwa (2) – *Primero Distrito*: Mga Banwaan kan Jolo, Marungas, Indanan, Pangutaran, Parang, Talipao, Maimbung, asin Patikul; *Segundo Distrito*: Mga Banwaan kan Siasi, Pandami, Pata, Luuk, K. Caluang, Panamao, New Panamao, Tapul, Lugus, asin Tongkil.

TAWI-TAWI, saro (1)

ZAMBOANGA DEL NORTE, kairiba an mga Syudad kan Dapitan asin Dipolog, tulo (3) – *Primero Distrito*: Syudad Dagupan asin an mga Banwaan kan Sibutad, Rizal, La Libertad, Mutia, Piñan, Sergio Osmeña, Sr., asin Polanco; *Segundo Distrito*: Syudad Dipolog asin an mga Banwaan kan Katipunan, Pres. Manuel A. Roxas, Manukan, Ponot, Siayan, asin Sindangan; *Tercer Distrito*: Mga Banwaan kan Salug, Godod, Liloy, Tampilisan, Labason, Gotalac, Siocon, Baliguan, Siraway, Bacungan, asin Sibuco.

ZAMBOANGA DEL SUR, kairiba an Syudad Pagadian, tulo (3) – *Primero Distrito*: Syudad Pagadian asin an mga Banwaan kan Dumingag, Mahayag, Molave, Tambulig, Midsalip, R. Magsaysay, Labangan, Aurora, Tukuran, Josefina, asin Don Mariano Marcos; *Segundo Distrito*: Mga Banwaan kan Dumalinao, San Pablo, Tabina, Dimataling, Dinas, San Miguel, Margosatubig, Lapuyan,

Kumalarang, Bayog, Lakewood, Pitogo, asin Vincenzo A. Sagun;
Tercer Distrito: Mga Banwaan kan Malangas, Alicia, Olutanga,
Mabuhay, Siay, Kabasalan, Naga, Ipil, Titay, Tungawan, Buug,
Imelda, Payao, Talusan, Diplahan, asin Roseller Lim.

SYUDAD ZAMBOANGA, saro (1)

REHYON X

AGUSAN DEL NORTE, kairiba an Syudad kan Butuan, dwa (2) –

Primero Distrito: Syudad Butuan asin an Banwaan kan Las Nieves;

Segundo Distrito: Mga Banwaan kan Buenavista, Cabadbaran,
Carmen, Jabonga, Kitcharao, Magallanes, Nasipit, Santiago,
Tubay, asin Remedios T. Romualdez.

AGUSAN DEL SUR, saro (1)

BUKIDNON, tulo (3) – *Primero Distrito*: Mga Banwaan kan Talakag,
Baungon, Malitbog, Libona, Manolo Fortich, Sumilao, Pangan-
tocan, asin Kalilangan, *Segundo Distrito*: Mga Banwaan kan
Malaybalay, Lantapan, Cabanglasan, Valencia, San Fernando,
asin Impasugong; *Tercer Distrito*: Mga Banwaan kan Maramag,
Quezon, Don Carlos, Kitaotao, Dangcagan, Kibawe, Damulog,
asin Kidingilan.

CAMIGUIN, saro (1)

MISAMIS OCCIDENTAL, kairiba an mga Syudad kan Oroquieta,
Ozamiz asin Tangub, dwa (2) – *Primero Distrito*: Syudad Oro-
quieta asin an mga Banwaan kan Baliangao, Plaridel, Calamba,
Sapang Dalaga, Lopez Jaena, Aloran, Concepcion, Panaon, asin
Jimenez, *Segundo Distrito*: Syudad Ozamiz, Syudad Tangub,
asin an mga Banwaan kan Bonifacio, Tudela, Clarin, Sinacaban,
asin Don Mariano Marcos.

MISAMIS ORIENTAL, kairiba an Syudad Gingoog, dwa (2) –

Primero Distrito: Syudad Gingoog asin an mga Banwaan kan
Magsaysay, Talisayan, Balingoan, Medina, Kinogitan, Sugbong-
cogon, Binuangan, Salay, Lagonglong, asin Balingasag; *Segundo*

Distrito: Mga Banwaan kan Claveria, Jasaan, Villanueva, Tagoloan,
Alubijid, El Salvador, Gitagum, Initao, Laguindingan, Libertad,
Lugait, Manticao, Naawan, asin Opol.

SYUDAD CAGAYAN DE ORO, saro (1)

SURIGAO DEL NORTE, kairiba an Syudad kan Surigao, dwa (2) –
Primero Distrito: Mga Banwaan kan Sta. Monica, San Isidro, Del Carmen, Pilar, General Luna, Dapa, Socorro, Burgos, San Benito, Loreto, Libjo, Dinagat, Cagdianao, Tubajon, asin Basilisa; *Segundo Distrito*: Syudad Surigao asin an mga Banwaan kan San Francisco, Tagana-an, Sison, Placer, Malimono, Bacuag, Gigaquit, Tubod, Mainit, Alegria, Asin Claver.

REHYON XI

DAVAO DEL NORTE, tulo (3) – *Primero Distrito*: Mga Banwaan kan Moncayo, Montevista, Compostela, Nabunturan, New Bataan, Mawab, asin San Mariano; *Segundo Distrito*: Mga Banwaan kan San Vicente, Capalong, Asuncion, New Corella, Tagum, Maco, Mabini, asin Pantukan; *Tercer Distrito*: Mga Banwaan kan Sto. Tomas, Carmen, Panabo, Babak, Samal, asin Kaputian.

DAVAO ORIENTAL, dwa (2) – *Primero Distrito*: Mga Banwaan kan Boston, Cateel, Baganga, Caraga, Manay, asin Tarragona; *Segundo Distrito*: Mga Banwaan kan Mati, Banaybanay, Lupon, San Isidro, asin Governor Generoso.

DAVAO DEL SUR, dwa (2) – *Primero Distrito*: Mga Banwaan kan Magsaysay, Bansalan, Sta. Cruz, Matanao, Digos, Hagonoy, asin Padada; *Segundo Distrito*: Mga Banwaan kan Kiblawan, Sulop, Malalag, Sta. Maria, Malita, Jose Abad Santos, Don Marcelino, asin Sarangani.

SYUDAD DAVAO, tulo (3) – *Primero Distrito*: Mga Distrito kan Poblacion asin Talomo; *Segundo Distrito*: Mga Distrito kan Buhangin, Bunawan, asin Paquibato, *Tercer Distrito*: Mga Distrito kan Toril, Tugbok, Calinan, asin Baguio.

SOUTH COTABATO, kairiba an Syudad General Santos, tulo (3) –
Primero Distrito: Syudad General Santos, asin an mga Banwaan kan Polomolok, Tampakan, asin Tupi; *Segundo Distrito*: Mga Banwaan kan Tantangan, Norala, Banga, Sto. Nino, Surallah, Koronadal, Tiboli, asin Lake Sebu; *Tercer Distrito*: Mga Banwaan

kan Alabel, Malapatan, Glan, Maasim, Kiamba, Maitum, asin Malungon.

SURIGAO DEL SUR, dwa (2) – *Primero Distrito*: Mga Banwaan kan Bayabas, Cantilan, Carrascal, Cortes, Lanuza, Madrid, San Miguel, Tago, Tandag, Cagwait, Marihatag, San Agustin, Carmen, asin Lianga; *Segundo Distrito*: Mga Banwaan kan Barobo, Bislig, Hinatuan, Lingig, asin Tagbina.

REHYON XII

LANAO DEL NORTE, kairiba an Syudad Iligan, dwa (2) – *Primero distrito*: Syudad Iligan, Linamon, Kauswagan, Bacolod, Maigo. Kolambugan, Tubod, asin Baroy; *Segundo Distrito*: Baloi, Pantar, Tagoloan, Poona-Piagapo, Pantao-Ragat, Matunggap, Tangkal, Munai, Nunungan, Magsaysay, Salvador, Kapatagan, Karomatan, Sapad, asin Lala.

LANAO DEL SUR, kairiba an Syudad Marawi, dwa (2) – *Primero Distrito*: Syudad Marawi asin an mga Banwaan kan Marantao, Piagapo, Saguiaran, Tagoloan, Kapai, Ditsaan-Ramain, Bubong, Buadiposo-Buntong, Bumbaran, Maguing, Wao, Molundo, Taraka, Lumba-Bayabao, Poona-Bayabao, Masiu, asin Tamparan; *Segundo Distrito*: Mga Banwaan kan Balindong, Tugaya, Bacolod Grande, Madalum, Madamba, Pualas, Ganassi, Pagayawan, Sultan Guman-der, Malabang, Balabagan, Kapatagan, Marogong, Tubaran, Bini-dayan, Lumbatan, Lumbayanague, Butig, Bayang, asin Calanogas.

MAGUINDANAO, kairiba an Syudad Cotabato, dwa (2) – *Primero Distrito*: Syudad Cotabato asin an mga Banwaan kan Parang, Sultan Kudarat, Buldon, Barira, Dinaig, Kabuntalan, Matanog, asin Upi; *Segundo Distrito*: Mga Banwaan kan Pagalungan, Buluan, Sultan sa Barongis, Maganoy, Talayan, South Upi, Datu Piang, Datu Paglas, asin Ampatuan.

NORTH COTABATO, dwa (2) – *Primero Distrito*: Mga Banwaan kan Carmen, Kabacan, Libungan, Midsayap, Pigkawayan, Pikit Aleosan, Banisilan, asin Alamada; *Segundo Distrito*: Mga Banwaan kan Kidapawan, Makilala, Matalam, Antipas, M'lang, Pres. Roxas, Tulunan, asin Magpet.

Sek. 2. An Komisyon sa Eleksyon tinatawan nin poder na mag-gibo nin diit na pag-areglar sa pagbaru-baranga liwat sa ginibo digdi.

Sek. 3 An arin man na probinsya na mumuknaon pakalihis kaini, o an arin man sa syudad na an populasyon nadagdagan nin sobra sa dos sientos singkwenta mil kaipuhan magkaigwa nin sarong Myembro man lamang o siring man na bilang nin mga Myembro na pwedeng tawan segun sa bilang kan mga habitantes kaini asin segun sa mga susundon na nasa parapa (3), Seksyon 5 kan Artikulo VI kaining Konstitusyon. An bilang kan mga probinsya kun saen an bagong probinsya minukna o kun saen an syudad, na an populasyon nagdakulang marhay, na maheheling sa mapa, kaipuhan na ibugtka sa tamang lugar kan Komisyon sa Eleksyon, pero an nasambit na pag-areglar kaipuhan dai paggibuhon sa laog nin sientong beinte dias antes kan eleksyon.

Sek. 4. An ordinansang ini kaipuhan idagdag sa proponidong Konstitusyon kan 1986 Komisyon Konstitusyonal, asin kaipuhan isumiter sa sarong plebesito na kasabay kan siring na Konstitusyon, asin maepektwar tulos pakaratipikar kan mayoryang mga boto sa siring na plebesito.

Inadaptar: Oktubre 13, 1986.

CECILIA MUÑOZ PALMA
Presidente

Pinatotoohan:

FLERIDA RUTH P. ROMERO
Sekretarya-Heneral

**ALL QUALIFIED VOTERS :
REGISTER ON
DEC. 6, 7, 13 & 14, 1986
IN YOUR
RESPECTIVE PRECINCTS**

**VOTE ON: PLEBISCITE DAY-
FEBRUARY 2, 1987**

COMMISSION ON ELECTIONS